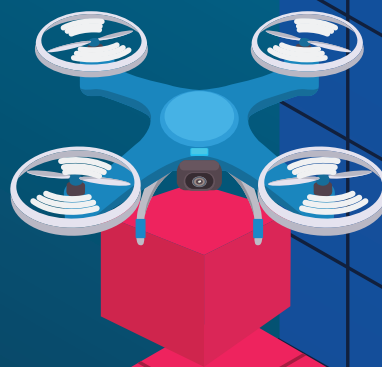

**Cztery dekady sukcesu.
Polska droga do zamożności**

Spis treści

Wprowadzenie 4

Główne wnioski i liczby 6

Konwergencja: szybki wzrost realnego PKB..... 8

Ceny i waluty: upodobnienie wraz z PKB.....10

Rynek pracy: region wysokiej aktywności zawodowej ...12

Edukacja: kluczowa rola kapitału ludzkiego14

Badania i nauka: skuteczne naśladownictwo16

Inwestycje zagraniczne: instrument włączania
w światową gospodarkę18

Handel międzynarodowy: systematyczna poprawa
technologiczna 20

Rolnictwo: systematyczny spadek znaczenia. 22

Przetwórstwo: w stronę *hi-tech*..... 24

Usługi: w stronę nowoczesnej gospodarki..... 26

Populacja i migracje: sukces gospodarczy kosztem
demografii. 28

Migracje wewnętrzne: od wsi i miasteczek do miast
i metropolii 30

Firmy: rozwój polskich firm i ekspansja
krajowego kapitału 32

Państwo: wzrost sektora prywatnego
bez nadmiernego interwencjonizmu 34

W przyszłość 36

Aneks. Uwagi do wykresów 37

Cytowanie: Klucznik, M., Muchorowski, J. (2026), *Cztery dekady sukcesu. Polska droga do zamożności*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

Autorzy: Marcin Klucznik, Jan Muchorowski

Warszawa, październik 2026 r.
Redakcja merytoryczna: Paweł Śliwowski, Marek Wąsiński
Skład i łamanie: Tomasz Gałązka

Polski Instytut Ekonomiczny
Al. Jerozolimskie 87
02-001 Warszawa

Wprowadzenie

Cztery dekady przemian gospodarczych przeobraziły Polskę z ubogiego państwa bloku wschodniego w kraj zamożny i nowoczesny.

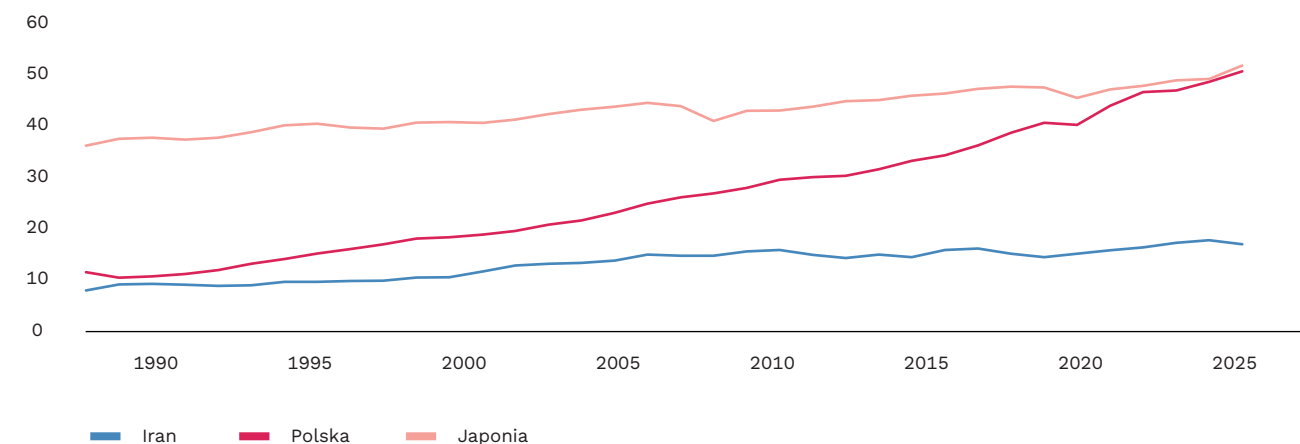
Motorem tych przemian był wzrost gospodarczy, który umożliwił awans cywilizacyjny. Konwergencja do poziomu rozwoju Europy Zachodniej następowała niemal nieprzerwanie i wciąż trwa na wielu poziomach. Przemiany instytucjonalne zapoczątkowane po 1989 r. trwale osadziły Polskę w zachodnim porządku politycznym, gospodarczym i systemie bezpieczeństwa oraz w strukturach współpracy transatlantyckiej. Dzięki nim nastąpiły także istotne procesy modernizacji ekonomicznej, które doprowadziły do historycznego wzrostu poziomu życia i zamożności.

Podobna transformacja miała też miejsce w całym regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Zwycięstwo opozycji w wyborach czerwcowych w 1989 r. otworzyło drogę do zmiany ustroju i odzyskania pełnej suwerenności. Pół roku później nastąpiła aksamitna rewolucja w Pradze, upadł Mur Berliński, a Rumuni obalili dyktaturę Ceaușescu. Rozpad ZSRR w 1991 r. przypieczętował koniec komunizmu.

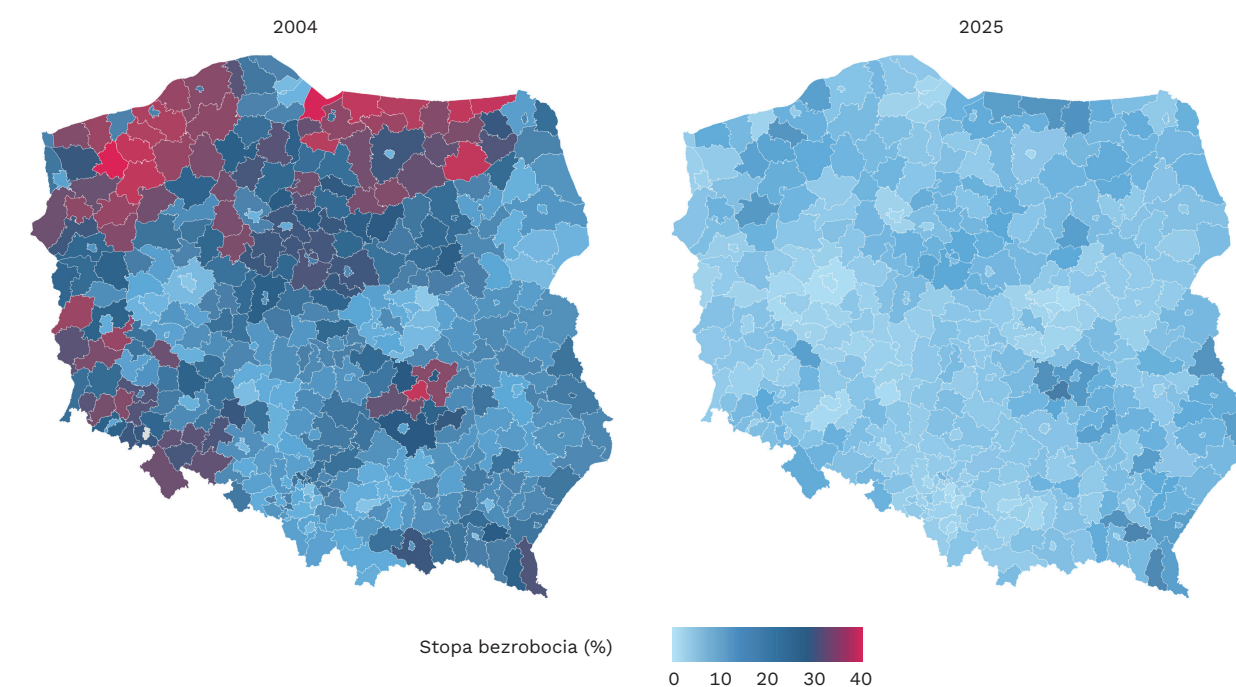
Wydarzenia te były nie tylko powrotem wolności, ale także początkiem zamożności. W wyniku trudnej i kosztownej transformacji Europa Środkowo-Wschodnia po raz pierwszy dołączyła do grupy państw rozwiniętych i rozpoczęła dynamiczną redukcję różnic rozwojowych. **Kluczową decyzją podjętą w tamtym okresie było radykalne otwarcie gospodarcze na Zachód.** W historii wiele szybko rosnących gospodarek włączało się w gospodarkę światową. To otwarcie następowało jednak w różny sposób, często było oparte na jednostronnym otwarciu na eksport oraz przyjmowanie transferów technologii. Polska wyróżnia się szybką dwustronną liberalizacją handlu, przepływów kapitałowych i dostępu do rynku usługowego.

Polska wybija się nawet na tle gospodarek regionalnych. Przebyła drogę od najbiedniejszej gospodarki regionu w 1990 r. do jednej z najzamożniejszych obecnie. Skumulowany wzrost PKB na mieszkańca w latach 1990-2025 sięgnął 266% i doprowadził do radykalnej poprawy standardu życia. Jednocześnie Polska jest też największą gospodarką regionu, odpowiada za dwie piąte PKB unijnych państw EŚW. **Ze względu na wielkość swojej gospodarki Polska jest szczególnie użytecznym przykładem do analizy sukcesu regionu.** Większość EŚW to małe gospodarki o silnych zależnościach sektorowych lub geograficznych, niemożliwych do odtworzenia w większości świata. Polska pozwala natomiast na całościowe pojrzenie na przemiany regionu na przykładzie jednego kraju.

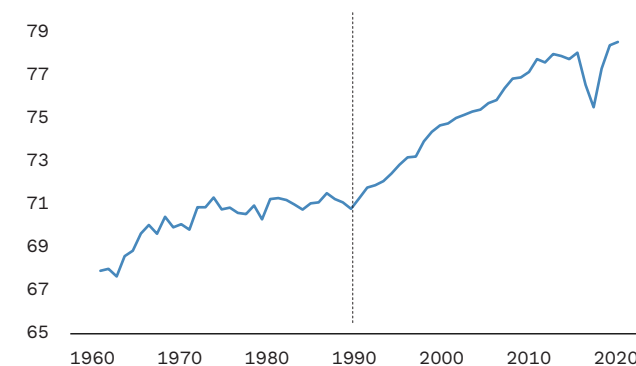
Polska: droga od Iranu do drugiej Japonii (tys. \$2021 PPP, PKB na mieszkańca)

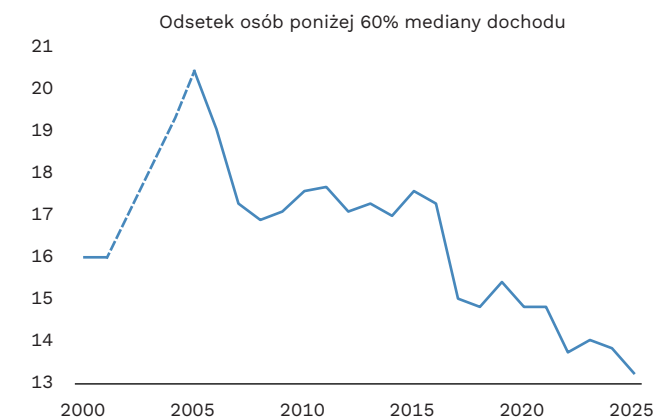
Spadek bezrobocia na obszarze całego kraju

Skokowy wzrost oczekiwanej długości życia

Systematyczny spadek zagrożenia ubóstwem

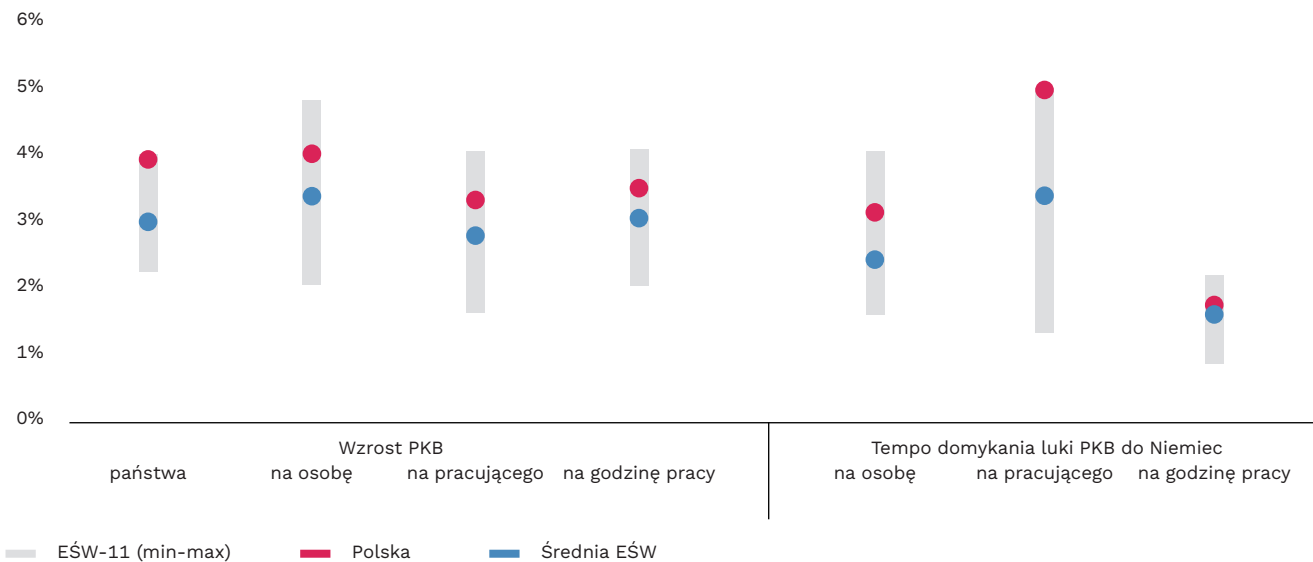
Główne wnioski i liczby

- **Od 1990 r. Polska notuje jeden z najbardziej dynamicznych wzrostów PKB na mieszkańca.** Łącznie sięgnął 266% i pozwolił Polsce przejść od pozycji najbiedniejszej gospodarki EŚW do ponadprzeciętnie zamożnej gospodarki regionu.
- **Za tym wzrostem stoją przede wszystkim ludzie. Stopa zatrudnienia zwiększyła się do najwyższego poziomu w historii, wyższego niż średnio w UE.** Wśród osób w wieku 20-64 stopa wzrosła z 65% w 1998 r. do 79% w 2025 r. W grupie 55-64 lata wskaźnik zatrudnienia urósł o dwie trzecie dla mężczyzn i podwoił się dla kobiet.
- **Ponadto Polacy są wartościowymi pracownikami. Polska ma ponadprzeciętnie wysokie wyniki we wszystkich istotnych miarach kapitału ludzkiego.** W 1998 r. zaledwie 9% Polaków w wieku 15-74 lata posiadało wykształcenie wyższe – dzisiaj to 32%.
- **Polska to centrum wydatków na B+R w Europie Środkowo-Wschodniej.** Z każdego 1 EUR wydawanego w regionie na cele badawcze aż 42 eurocenty są wydawane w Polsce.
- **Awans technologiczny zachodzi zarówno w przemyśle, jak i w eksporcie.** Dwa z trzech motorów polskiego przemysłu to branże o wyższym zaawansowaniu technicznym – urządzenia elektryczne, a także komputery, wyroby elektroniczne i optyczne. **Udział towarów wysokiej technologii w całości eksportu towarów wzrósł z zaledwie 2,3% w 2002 r. aż do 11,2% w 2025 r.**
- **Polski model gospodarczy cechuje brak nadmiernej interwencji państwa.** W indeksie PMR mierzącym zniekształcenia rynku i bariery ekspansji nasz wynik jest lepszy od ponad 76% państw OECD.

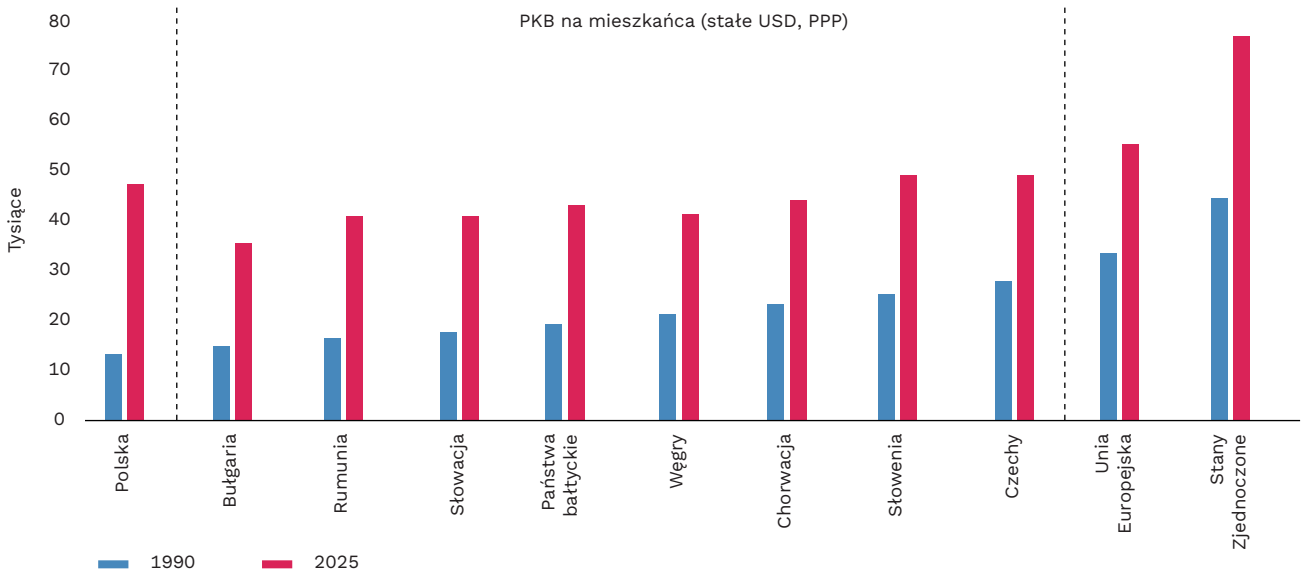
Konwergencja: szybki wzrost realnego PKB

- **Europa Środkowo-Wschodnia jest współczesnym przykładem udanej transformacji gospodarczej wśród większych państw i regionów gospodarczych.**
- **Polska jest liderem EŚW zarówno jako największa gospodarka regionu, jak i pod względem wyższego tempa wzrostu gospodarczego od sąsiednich państw.**
- Polska gospodarka jest dziś o ponad 250% większa niż w 1990 r. PKB na mieszkańca wzrosło o 266% – z 12,8 tys. do 46,9 tys. stałych dolarów międzynarodowych (z 2021 r., PPP).
- **W 1990 r. Polska była najbiedniejszym państwem regionu EŚW, a dziś ma ponadprzeciętnie wysokie PKB na mieszkańca.** To wynik zwiększenia podaży pracy, ale przede wszystkim wzrostu produktywności.
- **W latach 90. PKB Polski wahało się między 20% a 40% osiąganego w państwach uznawanych za zamożne. Dziś to nawet od 75% do 100%.** PKB na mieszkańca w PPP praktycznie wyrównało się z japońskim, zbliża się do średniej unijnej i Korei Płd., a w 2019 r. przebiło wyniki osiągnięte w Rosji.
- **Dziś przeciętny Polak jest zamożniejszy od ok. 85% ludności świata.** Ewidentny trend poprawy relatywnej zamożności rozpoczął się dopiero wraz z transformacją gospodarczą. Od tego momentu Polska przeskoczyła w zamożności co 9. państwo, a przeciętny Polak co 13. mieszkańca Ziemi.

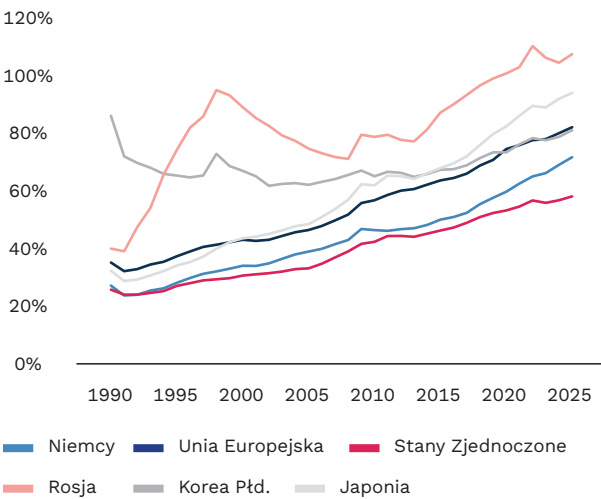
Cały region konwerguje. Polska rozwija się szybciej od średniej EŚW

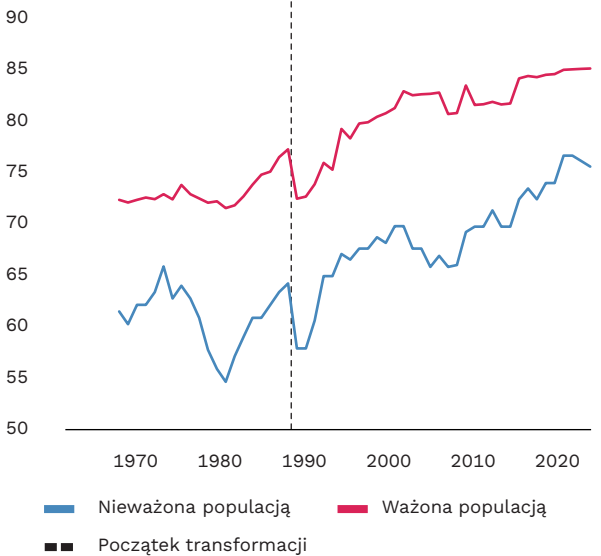
W 1990 r. Polska była najbiedniejszym państwem EŚW, a dziś jest powyżej przeciętnej

Polskie PKB na osobę zaczyna wyrównywać się z gospodarkami rozwiniętymi (Polska jako % państw przedstawionych niżej)

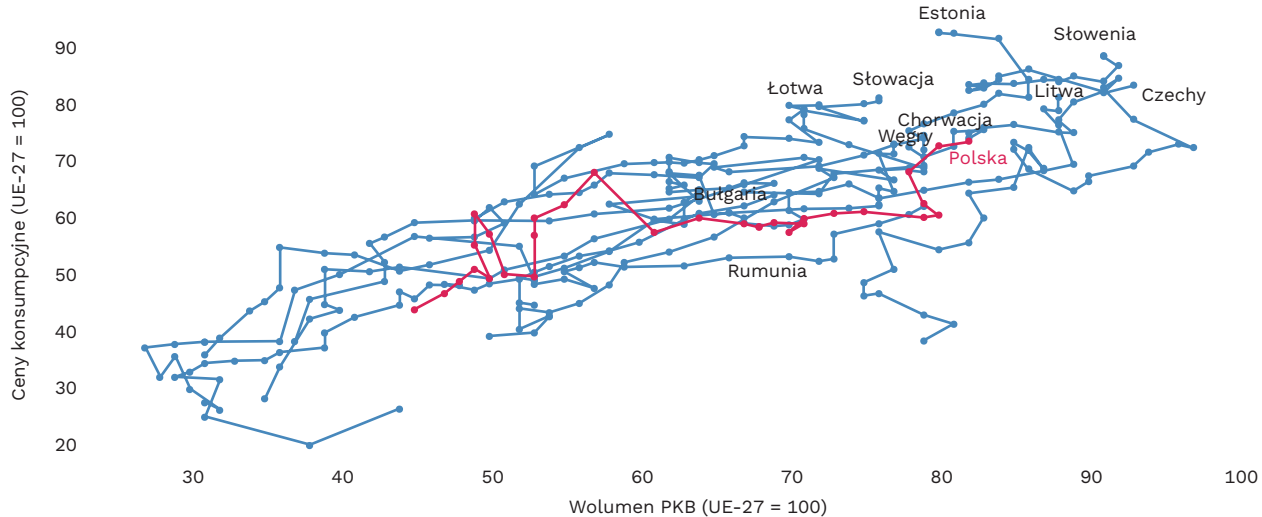
Dzisiaj przeciętny Polak jest bogatszy od ponad 85% populacji świata (% państw biedniejszych od Polski)

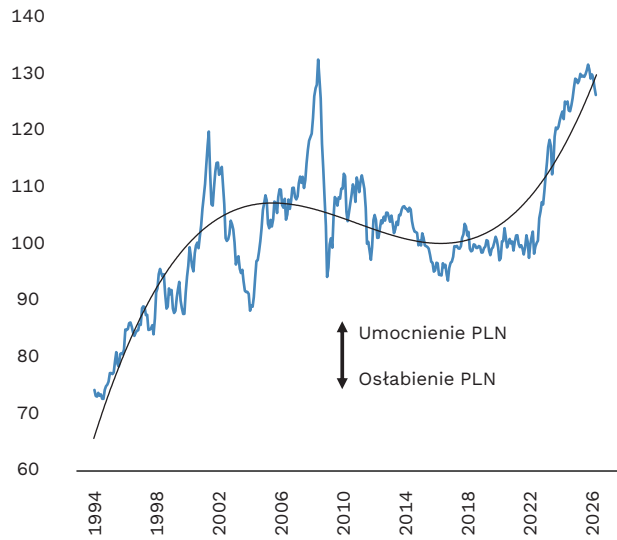
Ceny i waluty: upodobnienie wraz z PKB

- **Wraz z konwergencją realną następuje także konwergencja nominalna, czyli upodobnianie się płac i cen.** W Polsce wolumen realnego PKB na mieszkańca wzrósł do 81% średniej UE, podczas gdy ceny pozostają na poziomie o 27% niższym.
- **Zjawisko to nastąpiło też w państwach EŚW, niezależnie od tego, czy zdecydowały się na porzucenie krajowych walut na rzecz euro.** Kraje EŚW o najwyższych cenach to Estonia (91,8% średniej UE), Słowenia (87,7%) oraz Czechy (82,7%), z kolei najtańsze pozostają Węgry (72,5%), Bułgaria (62,7%) oraz Rumunia (61,7%).
- **Nietypowym doświadczeniem Polski było wstrzymanie konwergencji nominalnej w latach 2008-2021.** Utrzymała ona niskie koszty pracy dla inwestorów zagranicznych pomimo rosnącego poziomu życia w kraju, co mogło przyspieszyć wzrost wolumenu PKB. Obecne umocnienie złotego skutkuje natomiast znacznym wzrostem międzynarodowej siły nabywczej Polaków.
- **Konwergencja nominalna dotyczy głównie cen usług,** czyli dóbr ekonomicznych o największym wkładzie ludzkiej pracy zależnej od poziomu lokalnej produktywności i wynagrodzeń. **W Polsce bardzo niskie pozostają także ceny inwestycji (81,5% średniej UE, 4. w kolejności w UE),** co prawdopodobnie tłumaczy, dlaczego niska stopa inwestycji nie zatrzymała wzrostu gospodarczego.
- W 1990 r. większość luki PKB Polski do Niemiec dotyczyła realnych wolumenów produkcji, dziś coraz większa część różnicy ma charakter kursowy.

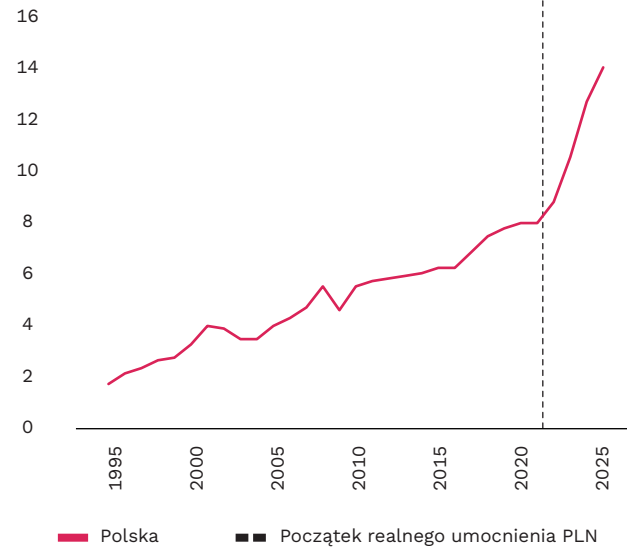
Wraz ze wzrostem PKB zmniejszają się też różnice w cenach i kursach

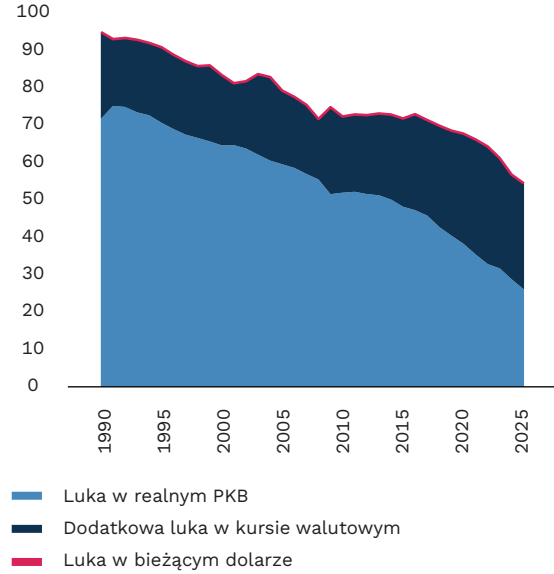
Polska doświadczyła bezprecedensowego umocnienia złotego (2020 r. = 100)

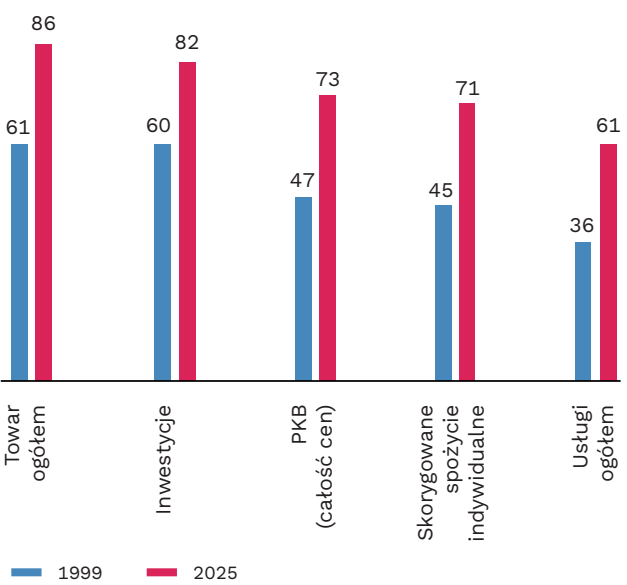
Umocnienie złotego doprowadziło do wzrostu międzynarodowej zdolności nabywczej Polaków (płace w EUR za godzinę pracy)

Luka PKB Polski do Niemiec to coraz bardziej zjawisko kursowe (w %)

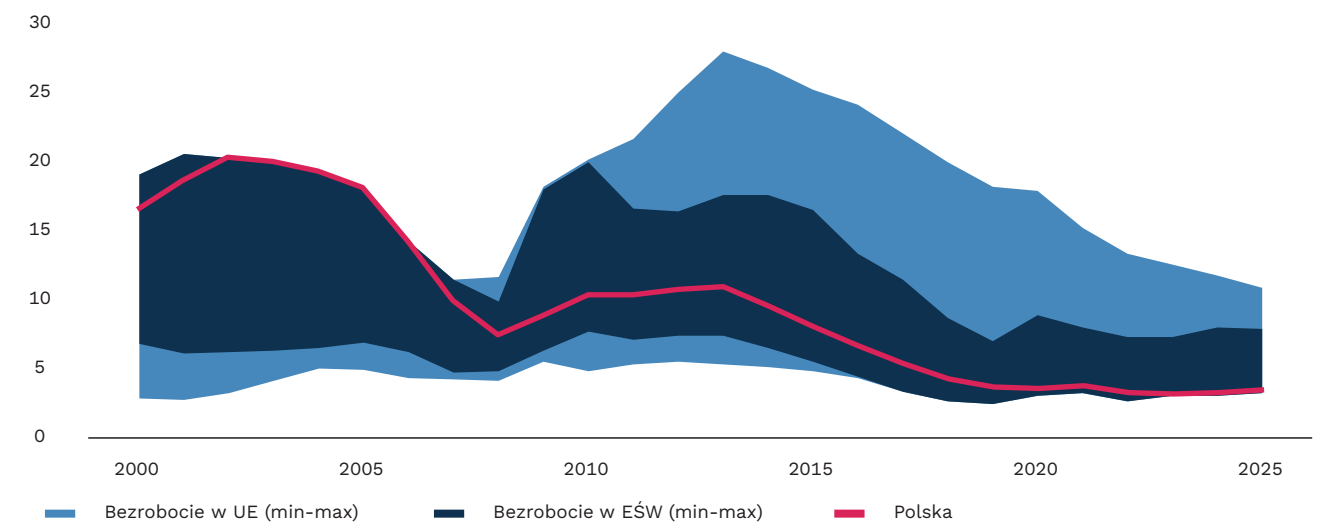
Wyrównywanie się cen dotyczy przede wszystkim usług, a więc i pensji (UE-27 = 100)

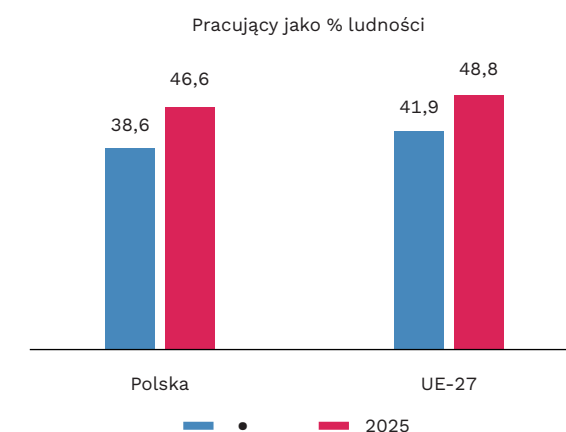
Rynek pracy: region wysokiej aktywności zawodowej

- **Transformacja rynku pracy od najwyższego do najniższego bezrobocia w UE to jedna z największych przemian polskiej gospodarki.** Podobny trend miał miejsce w nieco mniejszej skali w całej EŚW.
- Wysokie bezrobocie powstało w efekcie szokowych przemian transformacji – zarówno ze względu na bezpośrednie ograniczenie zatrudnienia, jak i zmiany kulturowe związane z aktywnością zawodową.
- **Dziś stopa zatrudnienia w Polsce jest najwyższa w historii.** Wśród osób w wieku 20-64 lata wzrosła z 65% w 1998 r. do 79% w 2025 r. Obecnie w Polsce pracuje 91% mężczyzn i 83% kobiet w wieku 25-54 lata. Z kolei w grupie 55-64 lata wskaźnik zatrudnienia wzrósł o dwie trzecie dla mężczyzn i podwoił się dla kobiet.
- **Polski model charakteryzuje względnie krótkie, ale intensywne życie zawodowe.** Polacy wchodzą na rynek pracy w relatywnie późnym wieku i szybko przechodzą na emeryturę. W efekcie odsetek pracujących w całej ludności pozostaje poniżej średniej unijnej pomimo ponadprzeciętnie wysokiego zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata oraz młodszej niż średnio w UE populacji.
- **Dalsza poprawa produktywności pracy pozostaje istotnym źródłem potencjalnego wzrostu gospodarczego Polski.** Wzrost stopy zatrudnienia oraz relatywnie niewielki spadek liczby przepracowywanych godzin odpowiadają za część polskiego sukcesu. W 2025 r. PKB Polski na mieszkańca, liczony według PPP, stanowił 73% odpowiedniej wartości dla Niemiec. PKB na godzinę pracy wynosił natomiast 58% poziomu niemieckiego. Bez korekty o PPP luka jest jeszcze większa.

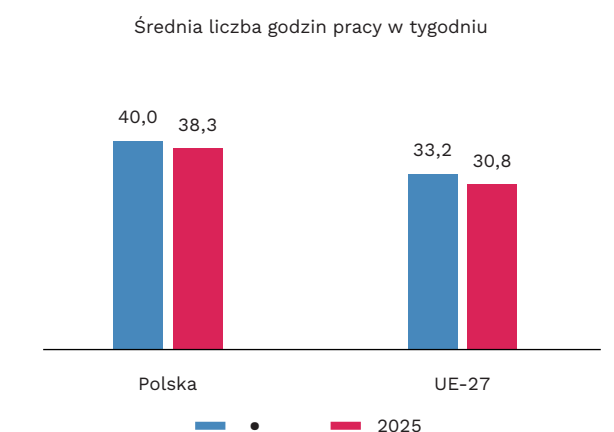
Polska i EŚW: od najwyższej do najniższej stopy bezrobocia w UE (%)

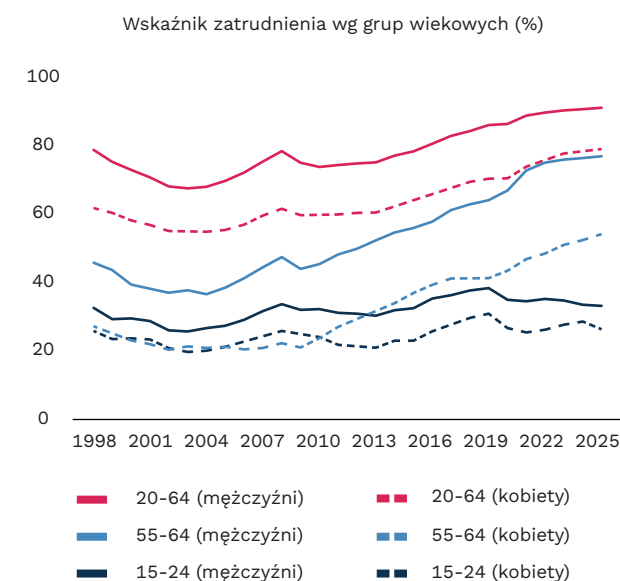
Wskaźnik zatrudnienia wzrósł znacząco, ale wciąż jest niższy niż średnio w Europie

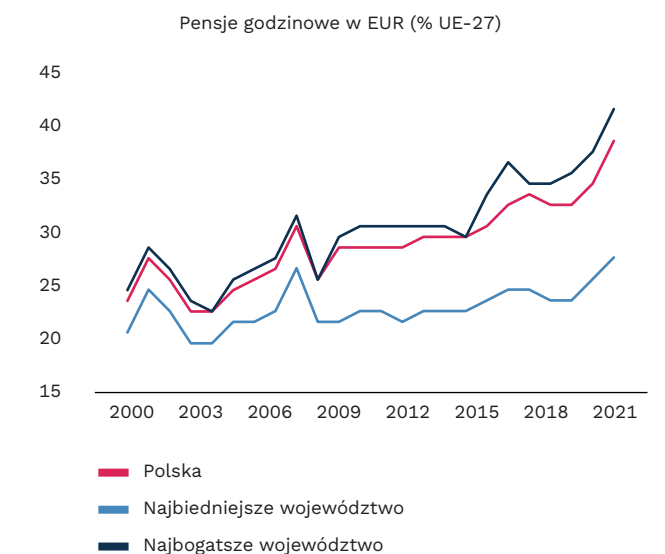
Polacy pracują coraz mniej, ale znacznie intensywniej niż średnio w Europie

Zatrudnienie wzrosło wśród wszystkich grup wiekowych i obu płci (poza studentami)

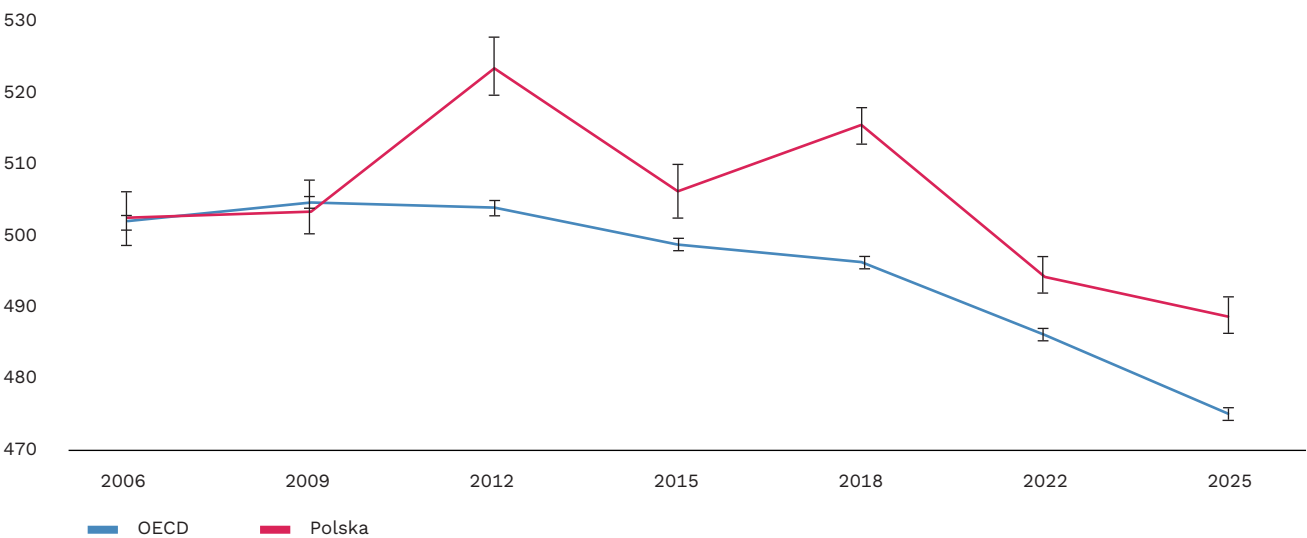
Jeszcze w 2000 r. pensje godzinowe wynosiły zaledwie 25% średniej UE. Dziś są wyższe, ale dystans wciąż znaczny

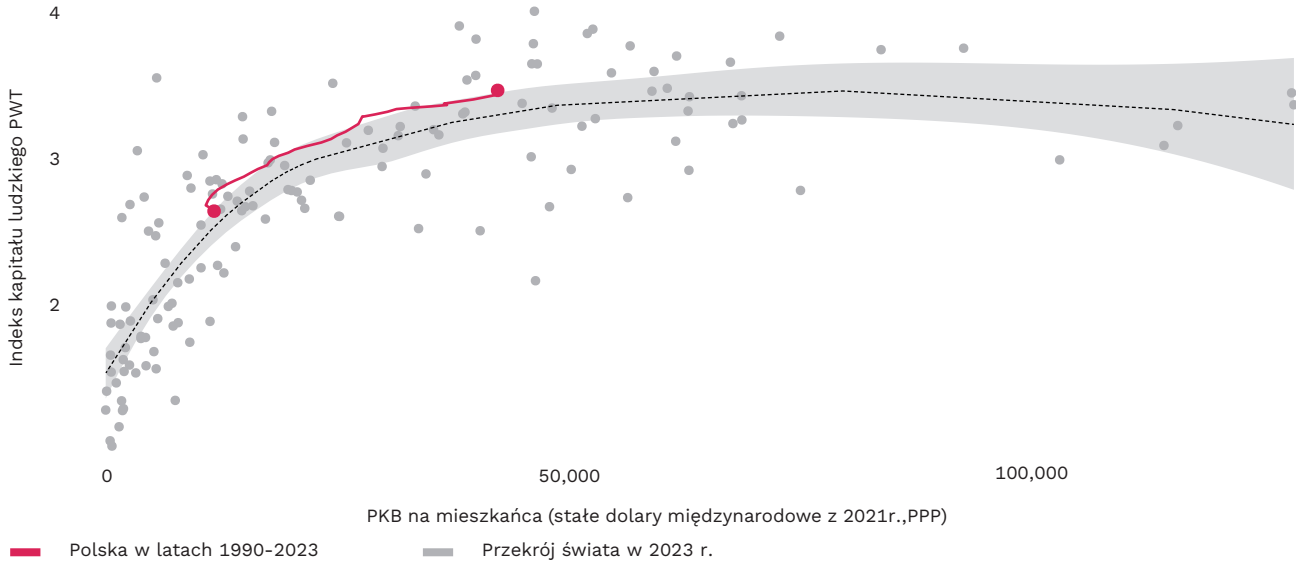
Edukacja: kluczowa rola kapitału ludzkiego

- Polskę i cały region charakteryzuje wysoki poziom kapitału ludzkiego.** Zdolni uczniowie i wyedukowane społeczeństwo uczynili region atrakcyjnym dla zagranicznych inwestycji, które z kolei wypełniły lukę kapitałową i pozwoliły na transfery technologii.
- Polska osiąga ponadprzeciętnie wysokie wyniki we wszystkich istotnych miarach kapitału ludzkiego.** W indeksie Penn World Tables jest na 23. pozycji na świecie i 11. w UE. W indeksie Banku Światowego na równej pozycji z całą Europą Zachodnią. Z kolei w testach PISA systematycznie notujemy wyniki powyżej średniej OECD.
- Polska upowszechniła wykształcenie wyższe we wszystkich analizowanych grupach wiekowych.** Jeszcze w 1998 r. zaledwie 9% Polaków w wieku 15-74 lata posiadało wykształcenie wyższe – dzisiaj to 32%. W młodszych grupach wiekowych to jeszcze więcej – 45% wśród osób w wieku 25-34 lata oraz 51% w grupie 35-44 lata.
- W większości grup wyróżnionych ze względu na wiek i płeć Polacy są lepiej wykształceni niż średnio w Europie.** Szczególnie widać to wśród Polek w wieku 35-44 lata: ponad 60% z nich ma wykształcenie wyższe – to ponad 12 pkt. proc. więcej niż średnio w UE.
- Polskie uniwersytety są relatywnie małe,** dość rzadko pełnią role nowoczesnych placówek badawczych. Ich rozproszenie i rozmiar ułatwiają natomiast realizację funkcji edukacyjnej – na jeden z nich przypada ok. 18 tys. osób w wieku studenckim.

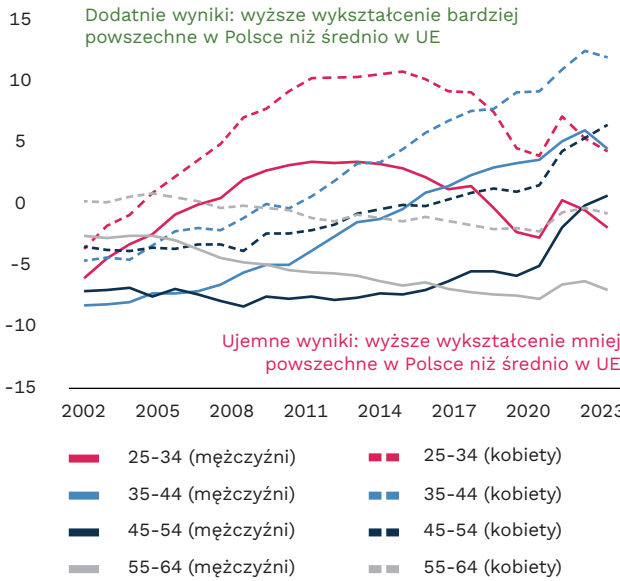
Polska systematycznie osiąga wyniki PISA istotnie powyżej średniej dla państw rozwiniętych

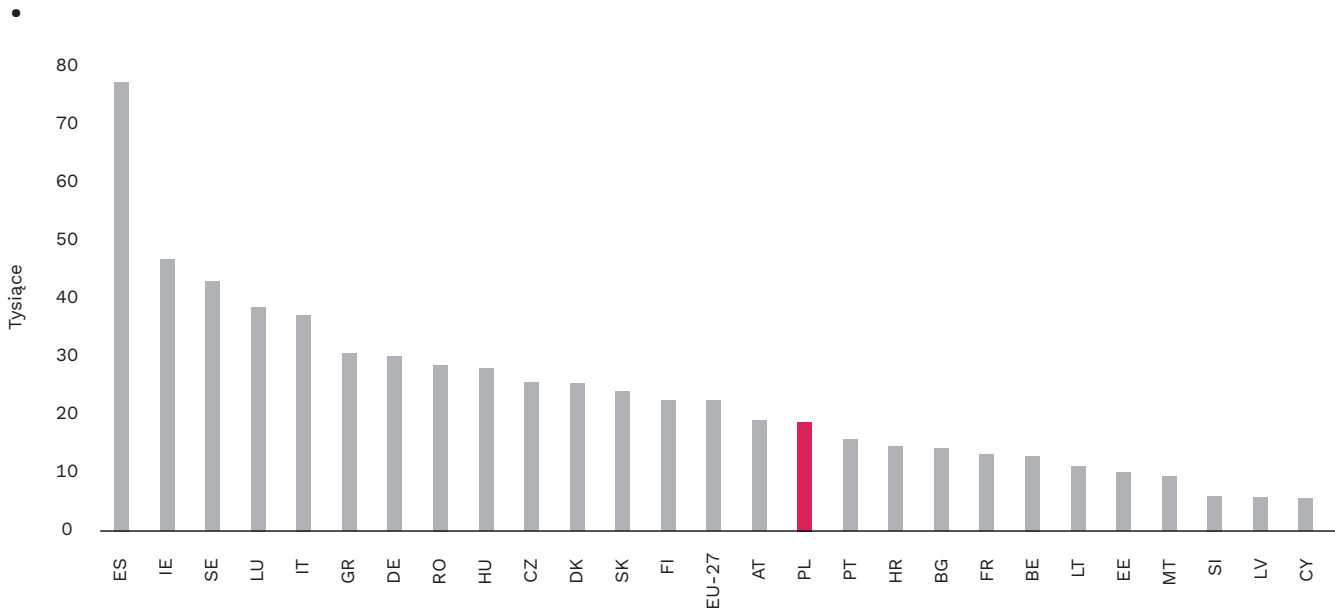
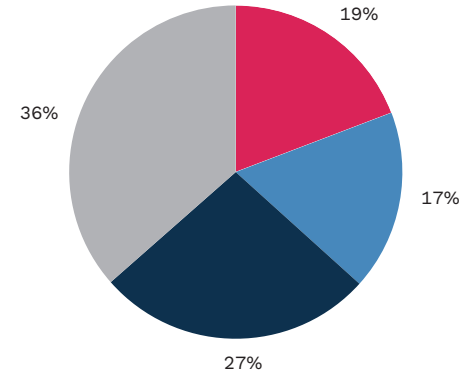
Polskę i EŚW cechuje ponadprzeciętnie wysoki kapitał ludzki

Dostępność wyższego wykształcenia wzrosła skokowo we wszystkich grupach wiekowych

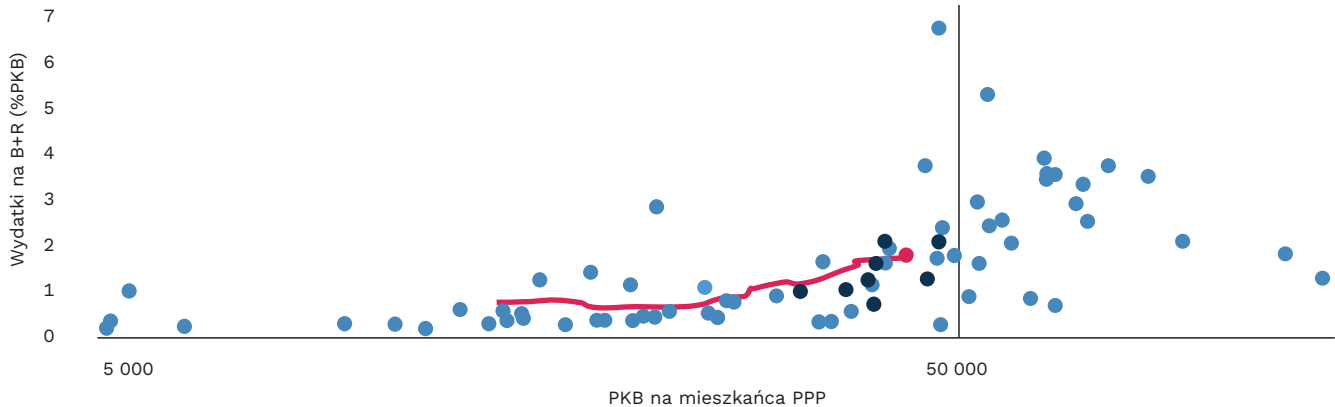
Wśród polskich absolwentów dominują absolwenci kierunków STEM oraz związanych z biznesem (w 2024 r.)

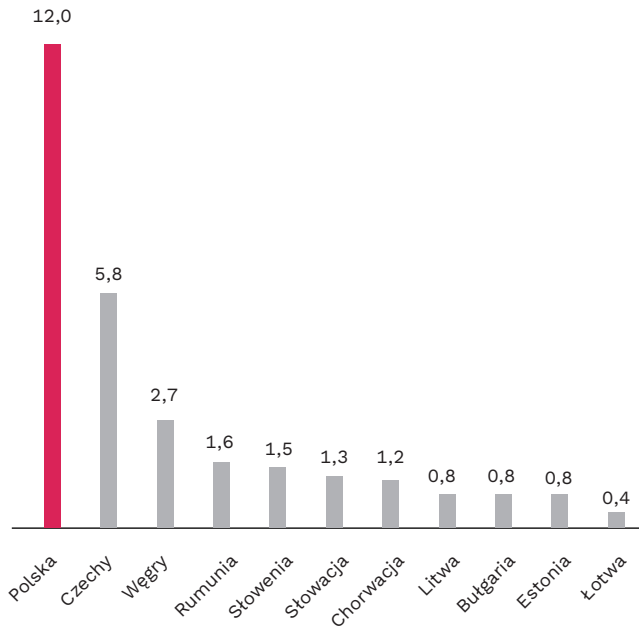
Badania i nauka: skuteczne naśladownictwo

- Dotychczas ani Polska, ani region EŚW nie były centrum światowej nauki.** Awans badawczy ostatnich dekad wyraża się przede wszystkim przez wzrost nakładów oraz wprężenie w światowy system badawczy.
- W Polsce intensywność wydatków na B+R wzrosła dwuipółkrotnie przez 30 lat – z 0,6% PKB w 1996 r. do 1,4% w 2024 r.** Podobnie wzrosła liczba samych badaczy – odpowiednio z 0,14% do 0,37% populacji. Wzrost ten wynika także ze znacznego wzrostu liczby osób wykształconych – obecnie ponad 10 mln Polaków znajduje się w szerokiej kategorii osób z potencjałem do pracy w *hi-tech* i B+R.
- Mniejsza skala wydatków na B+R w porównaniu z państwami rozwiniętymi wynika przede wszystkim z etapu rozwojowego.** Polska strategia nadganiań polegała także na importowaniu i adaptowaniu już gotowych technologii. Luka w nakładach na B+R dotyczy głównie środków prywatnych, które będą rosnąć w przyszłości w miarę dalszego skalowania się przedsiębiorstw.
- Polska może stać się hubem badawczym EŚW.** Z każdego 1 EUR wydawanego w EŚW na cele badawcze aż 42 eurocenty są wydawane w Polsce. Polska dysponuje także 4. pod względem wielkości w UE pulą naukowców i inżynierów (1,7 mln osób), większą o ponad 30% niż we Włoszech czy Holandii.
- Dziś jednak polskie uniwersytety są nieco niżej poziomu typowego dla państw o naszej zamożności.** Zjawisko to ma wiele przyczyn, w tym względnie niewielki rozmiar uczelni i brak koncentracji finansowania.

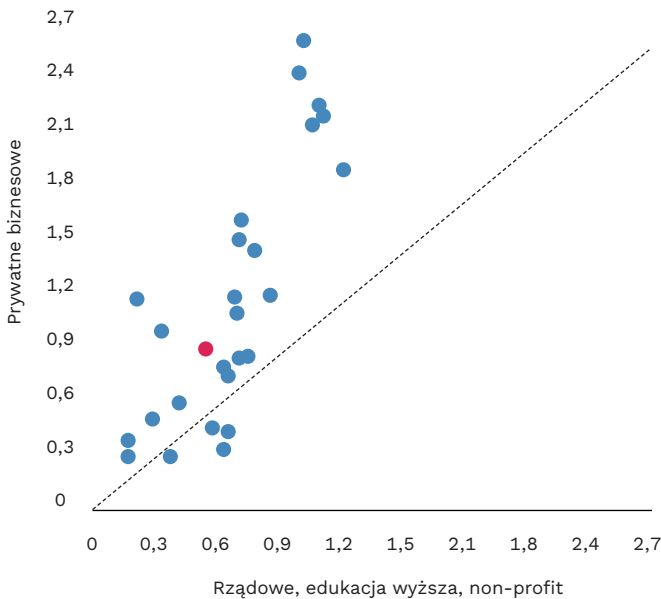
Wydatki na B+R wobec PKB na mieszkańca PPP w 2023 r.

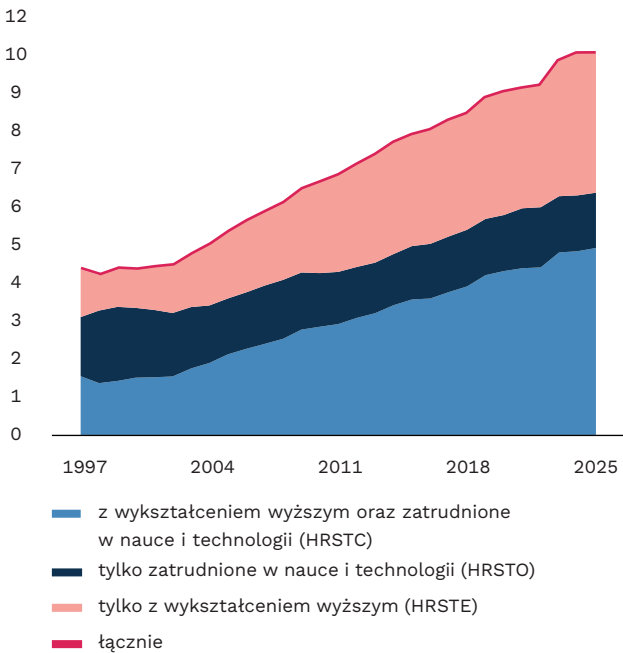
Polska odpowiada za prawie połowę B+R w EŚW (w mld EUR, 2024 r.)

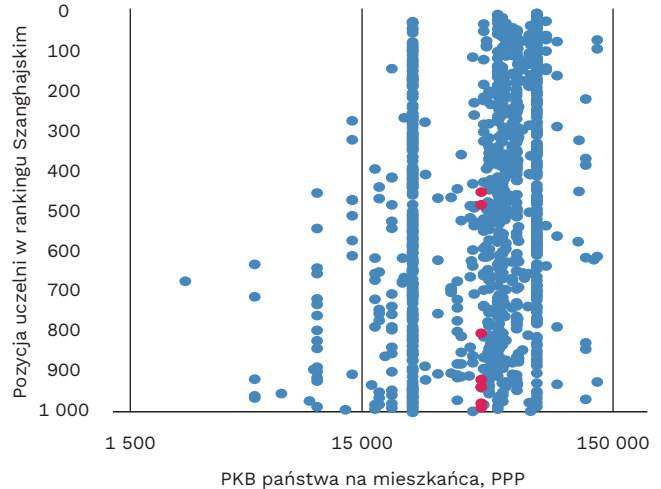
Luka w wydatkach na B+R dotyczy głównie środków prywatnych (% PKB, 2024 r.)

Liczba osób dostępnych jako pracownicy dla *hi-tech* wzrosła ponad dwukrotnie przez 28 lat

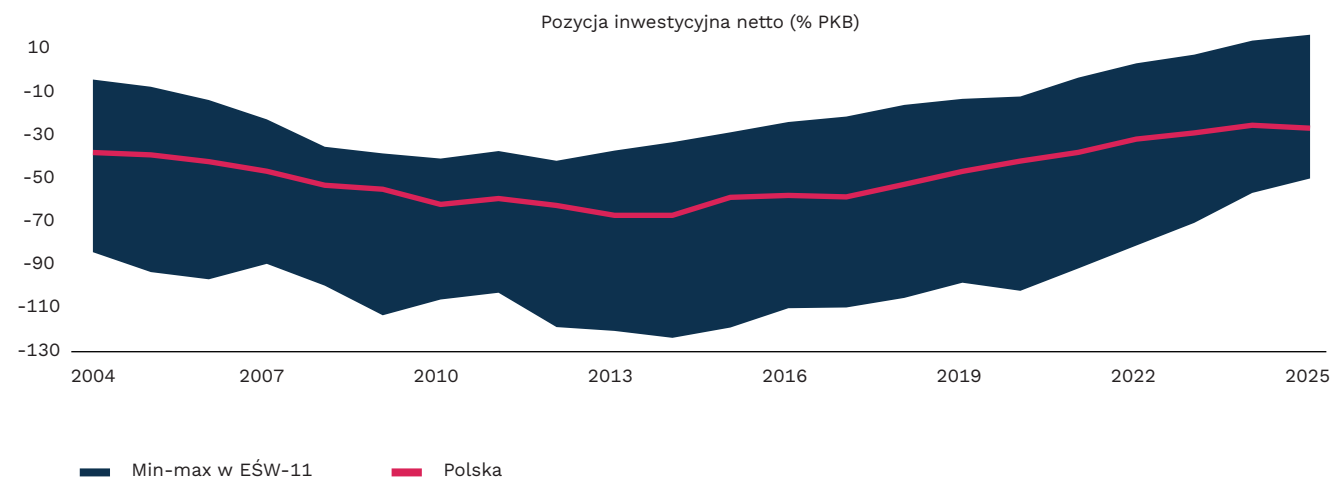
Państwa na naszym poziomie rozwoju mają zwykle uniwersytety na wyższych pozycjach w rankingu szanghajskim

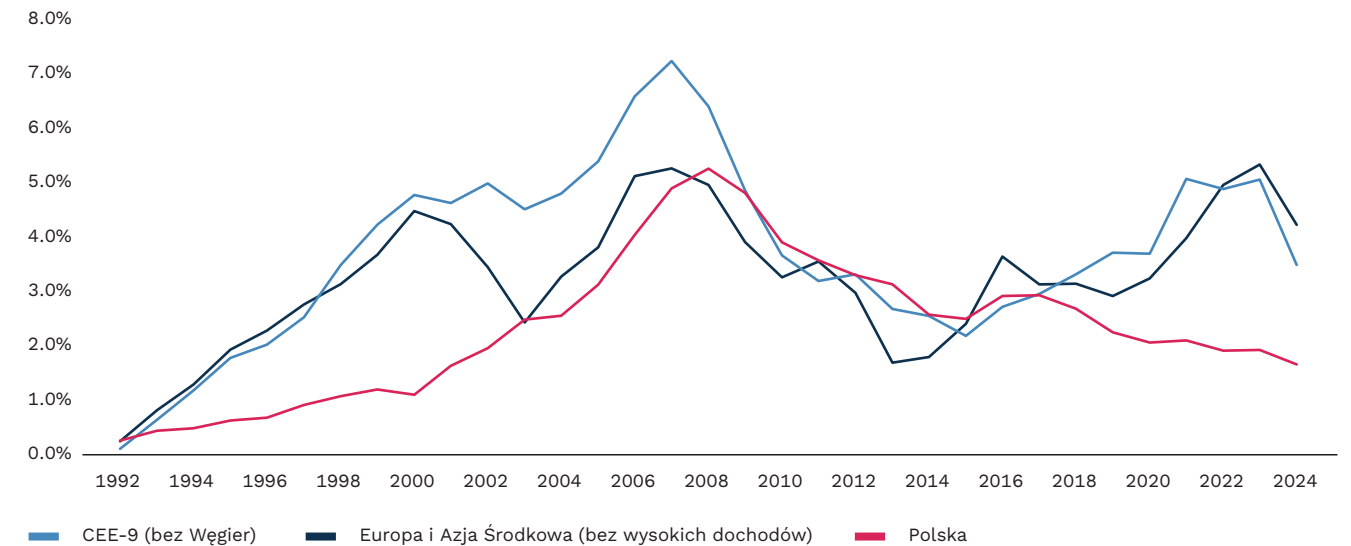
Inwestycje zagraniczne: instrument włączania w światową gospodarkę

- **Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski i reszty EŚW był trwałym motorem wzrostu gospodarczego poprzez integrację gospodarczą, przewagi komparatywne, transfer technologii oraz kompetencji.**
- **Średniorocznie Polska przyciągała zagraniczne inwestycje o wielkości ok. 3,5% PKB**, w podobnej skali co cały region EŚW. Atrakcyjność gospodarcza regionu jest kształtowana przez wykwalifikowanych i relatywnie tańszych pracowników w połączeniu ze stabilnością wynikającą z członkostwa w UE.
- **Ponad połowa napływu FDI do Polski to reinwestycje zysków.** Aż 76% FDI trafiających do Polski w latach 2004-2025 to nakłady *equity* – w tym 25% to nowe środki, a 51% to reinwestycje zysków. Miary te świadczą zarówno o zyskowności, jak i atrakcyjności całego regionu.
- **Napływy BIZ oznaczały przede wszystkim transfery technologii.** Dzięki nim systematycznie rośnie nasze zaangażowanie w aktywność i handel o wysokiej wartości dodanej.
- **BIZ pozwoliły także na szybsze uzupełnienie niedoborów kapitału, z którymi Europa Środkowo-Wschodnia mierzyła się na początku transformacji.**
- **Dziś znaczenie kapitału zagranicznego dla wzrostu Polski zaczyna maleć.** Pozycja inwestycyjna netto Polski poprawiła się z -69% PKB w 2013 r. do -30% w 2025 r. Polska pozostaje otwarta na zagraniczne inwestycje, a wyrównanie następuje raczej przez systematyczną ekspansję polskiego kapitału.

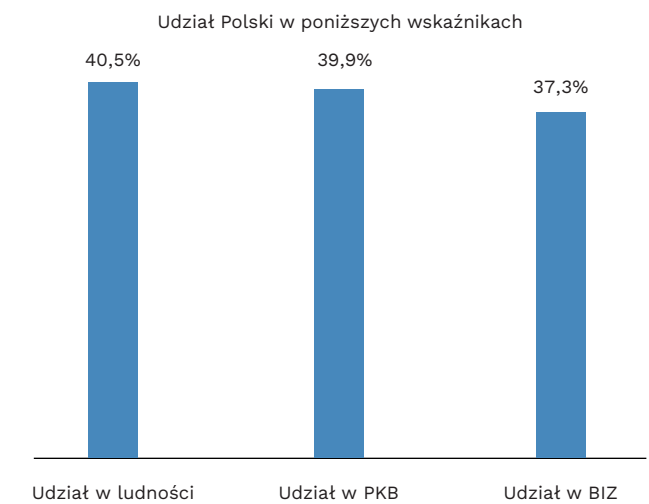
Polska jest coraz mniej zależna od kapitału zagranicznego mimo dalszego napływu inwestycji

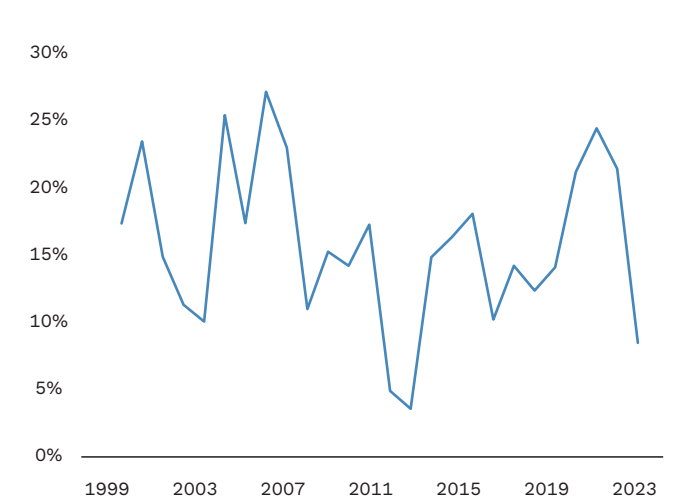
Polska i region przyciągają ponadprzeciętnie dużo BIZ

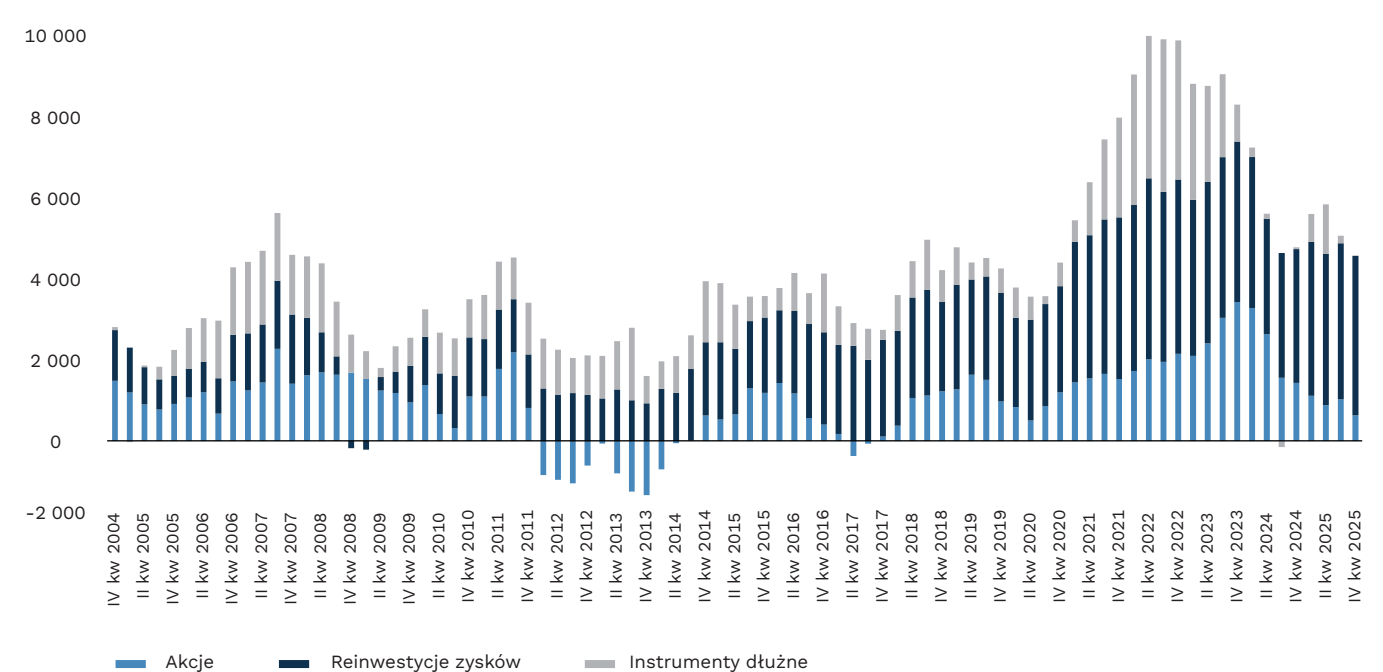
Pozostałe kraje regionu przyjmują średnio nieco więcej BIZ niż Polska

Wielkość BIZ lokowanych w Polsce oscylowała w okolicach 15% inwestycji brutto

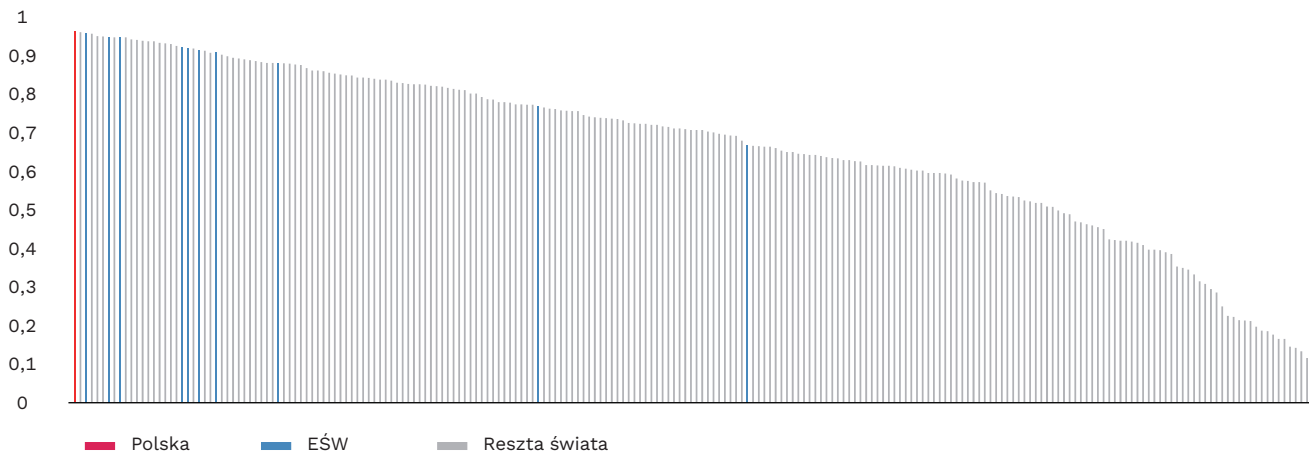
Ponad połowa BIZ w Polsce to reinwestowane zyski (Napływ BIZ w mln EUR)

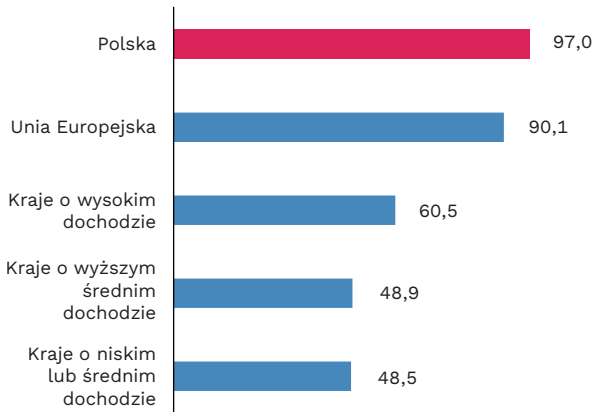
Handel międzynarodowy: systematyczna poprawa technologiczna

- **Ewolucja handlu międzynarodowego to jedna z najlepszych ilustracji przemiany gospodarczej Polski od centralnie planowanej gospodarki bloku wschodniego do modernizującego się państwa połączonego z całym światem.**
- **Polska jest ponadprzeciętnie zaangażowana w handel.** W 2025 r. łączna skala wymiany handlowej Polski sięgnęła 97% PKB. To więcej niż średnio w UE czy w grupie państw rozwiniętych. Obecnie co trzecie miejsce pracy w Polsce jest powiązane z popytem zagranicznym.
- **Polski handel towarami przechodzi ewolucję.** Udział towarów wysokiej technologii w całości eksportu towarów wzrósł z ledwie 2,3% w 2002 r. aż do 11,2% w 2025 r.
- **Z kolei przemiana sektora usług ujawniła polskie przewagi w edukacji i wysokim kapitale ludzkim.** W znacznej mierze jest on zbudowany na filarze profesjonalnych usług biznesowych oraz sektora informatycznego, a jeszcze 20 lat temu branże te były praktycznie nieobecne w gospodarce Polski.
- **W polskim eksporcie usług powoli zaczynają się pojawiać aktywności właściwe dla najzamożniejszych gospodarek.** Najlepszym przykładem jest eksport usług B+R, który wzrósł z 1,7 mld PLN w 2010 r. do 13,3 mld PLN w 2025 r. Udział B+R w eksporcie usług wzrósł z 1,6% do 3,0% eksportu usług.
- **Przemiana eksportu jest głęboko powiązana z napływem inwestycji zagranicznych.** Zarówno przez bezpośrednie lokowanie technologii, jak i ekosystemy polskich firm powstających wokół zagranicznych zakładów.

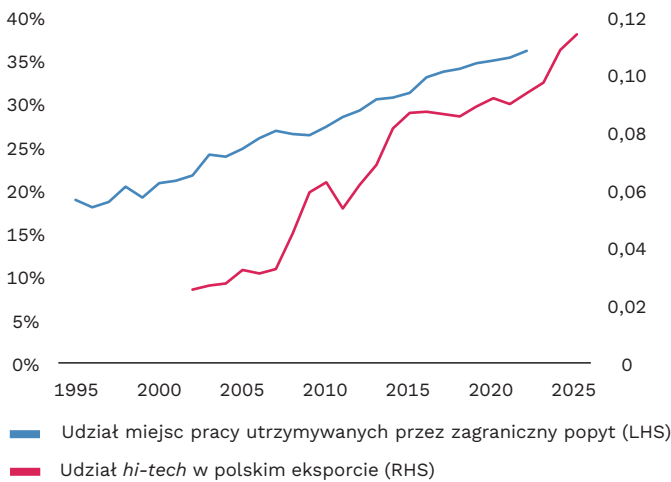
Polska i region to kraje o mocno zdywersyfikowanym eksporcie towarów (indeks, 1 to najmocniej zdywersyfikowany handel, a 0 najłabiej)

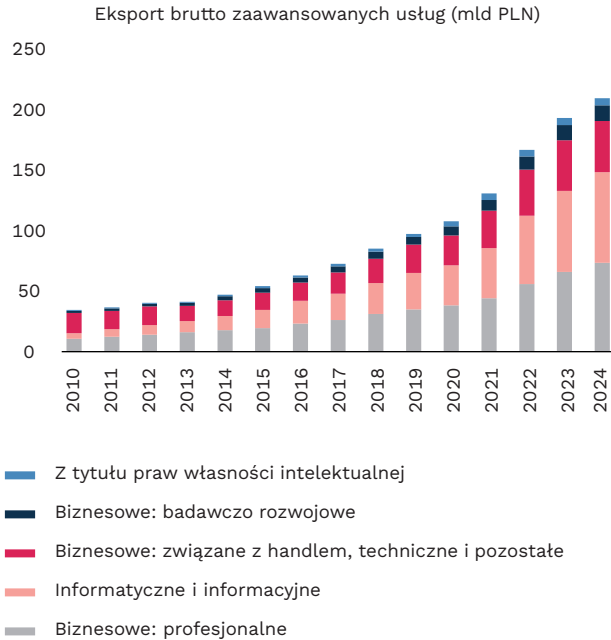
Polska jest mocniej włączona w handel niż większość państw na świecie (% , handel w relacji do PKB)

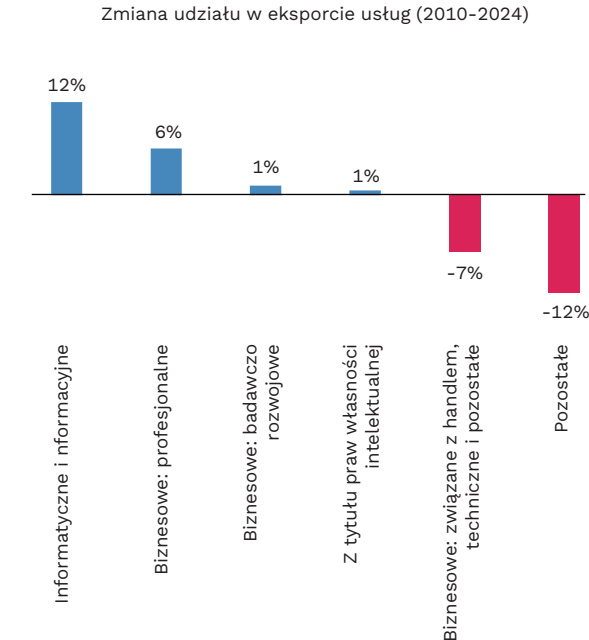
Udział hi-tech w naszym eksporcie towarów oraz zaangażowanie w światowe łańcuchy wartości systematycznie rosną

Polski eksport zaawansowanych usług przekroczył 200 mld PLN rocznie

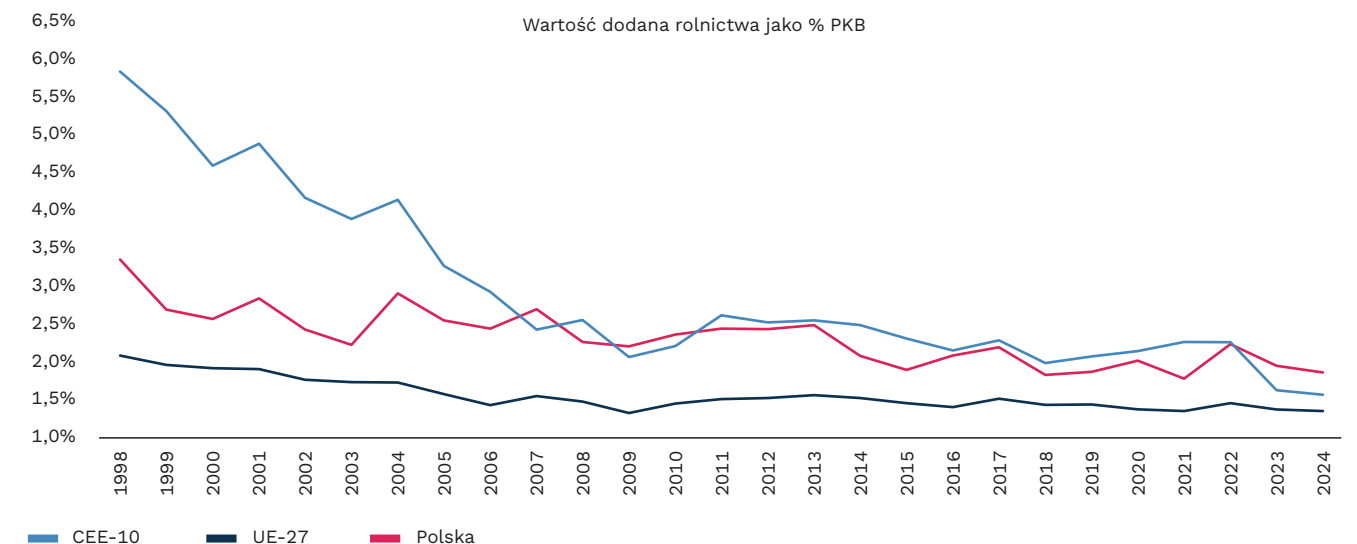
W polskim eksporcie usług najszybciej rośnie udział aktywności o wysokim wyrażeniu technologicznym

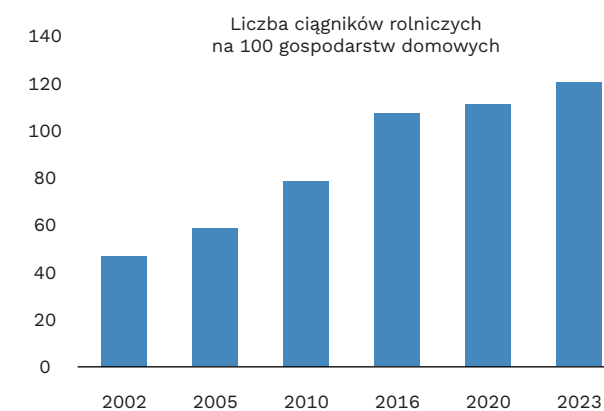
Rolnictwo: systematyczny spadek znaczenia

- **Sektor rolnictwa przeszedł głęboką transformację zarówno w Polsce, jak i w całej EŚW. Rolnictwo nie było jednak motorem wzrostu – jego relatywne znaczenie zmalało, a sektor został silnie sprofesjonalizowany.**
- **Łączny udział sektora spadł do poziomów typowych dla krajów rozwiniętych.** W Polsce udział rolnictwa w wytwarzaniu wartości dodanej spadł prawie dwukrotnie – z 3,3% do 1,8% PKB.
- **Rolnictwo uwolniło pracowników do bardziej produktywnych branż.** W Polsce zatrudnienie w rolnictwie spadło z 3,2 mln osób do 1,2 mln osób. Spadek ten jest częściowo efektem starzenia się populacji, częściowo zaś faktycznych przepływów pracowników.
- **W Polsce spadek zatrudnienia w rolnictwie nie doprowadził do zmniejszenia wartości branży.** Po skorygowaniu o inflację wartość dodana rolnictwa jest nieznacznie niższa niż w latach 90. Stało się tak dzięki profesjonalizacji sektora – wzrostowi wielkości gospodarstw, mechanizacji i modernizacji technicznej.
- **Krokiem rozwojowym jest także integracja z przetwórstwem żywności.** Rozwój polskiej produkcji żywności jest dużo bardziej widoczny w przetwórstwie żywności, które więcej niż podwoiło wartość dodaną. **To także bardziej produktywny sektor przetwarzający surowce rolne w produkty o wyższej marżowości.**

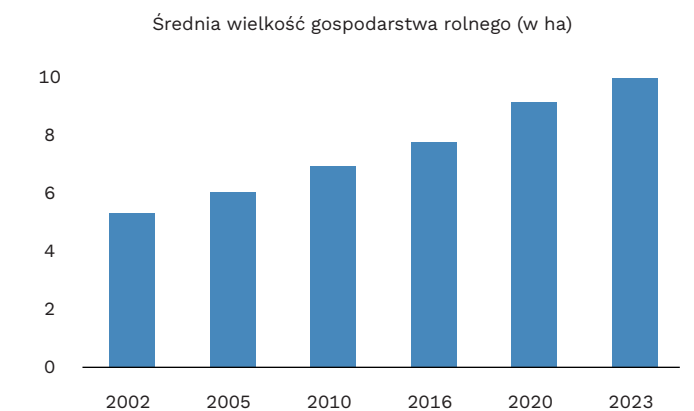
Udział rolnictwa spadł do poziomów typowych dla gospodarek rozwiniętych

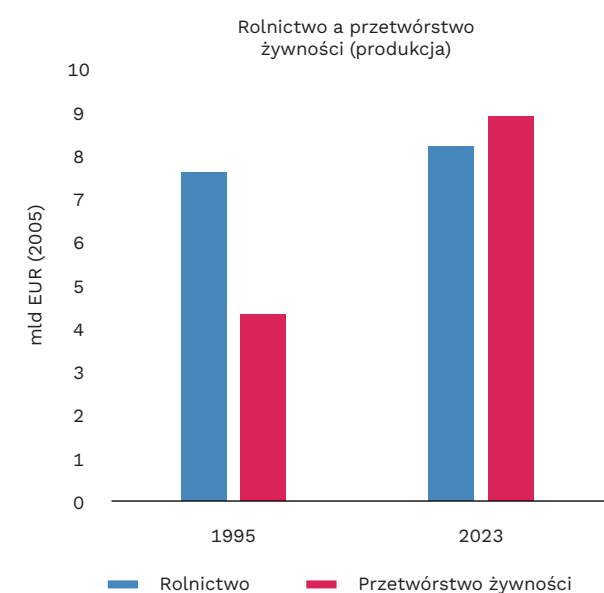
Polskie rolnictwo zbudowało nowoczesny park maszynowy

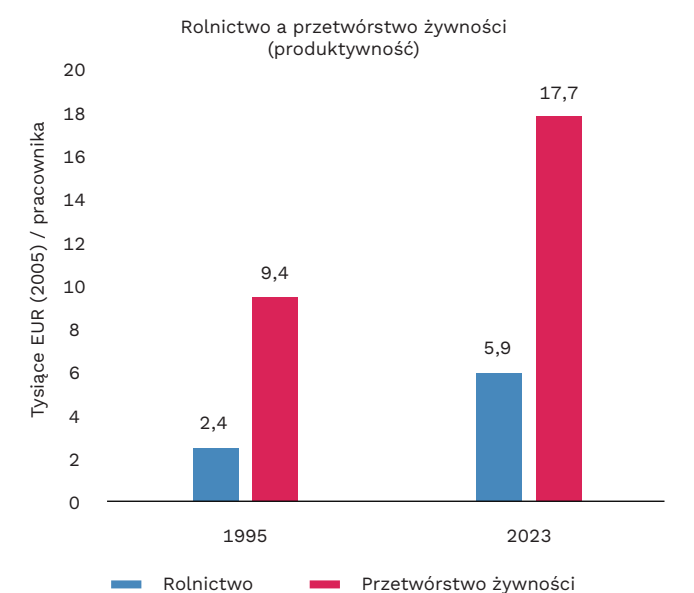
Łączenie gospodarstw pozwoliło osiągnąć efekty skali

Wartość dodana rolnictwa jako branży nie zmieniła się

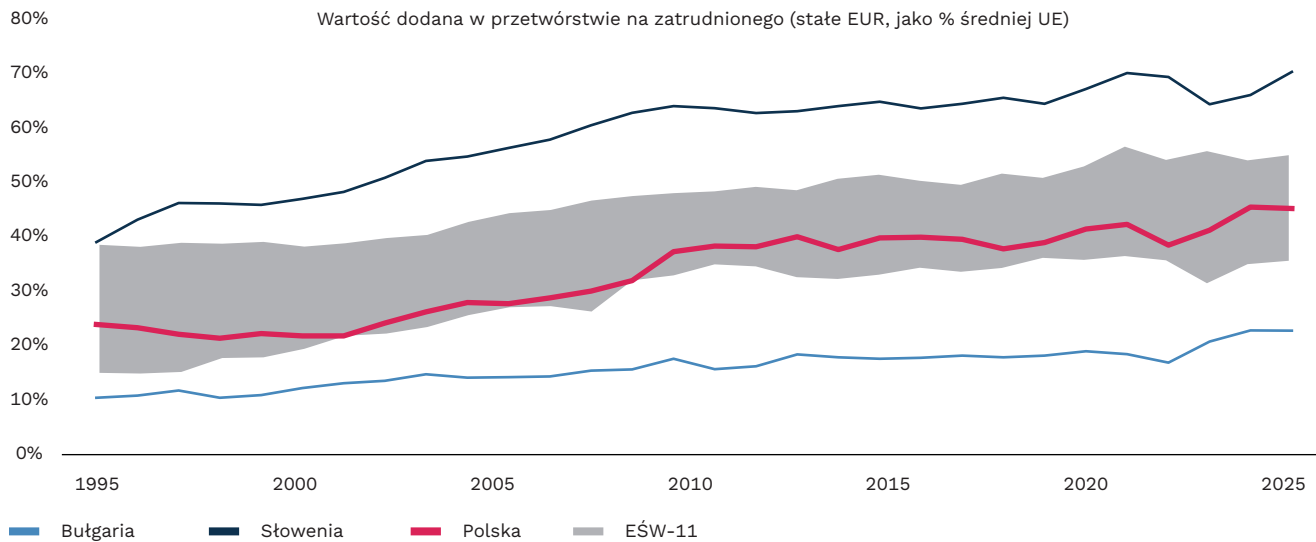
Wartość dodana na pracującego w rolnictwie wzrosła ponad dwukrotnie

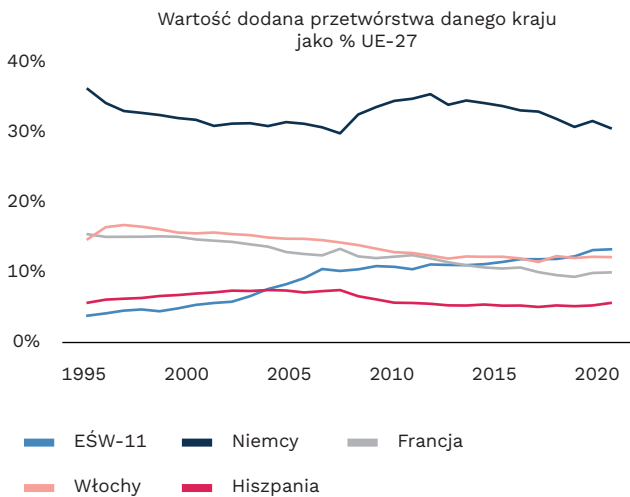
Przetwórstwo: w stronę hi-tech

- **Restrukturyzacja przemysłu doprowadziła do znacznego wzrostu wartości dodanej i produktywności. Luka do Europy Zachodniej pozostaje znaczna, choć systematycznie maleje.**
- **Region EŚW stworzył dodatkowe zagłębienie przemysłowe Europy.** Jeszcze 30 lat temu EŚW odpowiadała za ledwie 5,1% wartości dodanej przetwórstwa generowanej w UE-27 – było to mniej od każdej pojedynczej z dużych gospodarek zachodnich, jak Francja (15,8%), Włochy (15,2%) czy Hiszpania (6,7%). **Obecnie przemysł EŚW jako całości pozostaje mniejszy jedynie od niemieckiego.**
- **Produktywność polskiego przetwórstwa wzrosła o ponad 281% przez 30 lat.** To skala wzrostu obserwowana w przeliczeniu na godzinę pracy w sektorze. Same zmiany zatrudnienia były niewielkie – łączne zatrudnienie wzrosło z 3,1 mln osób w 1995 r. do 3,3 mln osób w 2024 r. Natomiast liczba godzin przepracowywanych średnio przez pracownika spadła w tym czasie z 2170 do 2019 rocznie.
- **Polski przemysł jest zdywersyfikowany analogicznie do eksportu towarów.** Połowa wartości dodanej jest wytwarzana przez pięć sekcji branżowych. Polska posiada jednak zauważalny udział produkcji w zasadzie każdej dużej branży przemysłowej.
- **W Polsce rośnie znaczenie przemysłu o dużej wartości dodanej.** Dwa z trzech „koni pociągowych” polskiego przemysłu to branże o wyższym zaawansowaniu technicznym. Łączny wzrost wartości dodanej w produkcji urządzeń elektrycznych to 1841% od 1995 r., natomiast w przypadku elektroniki i komputerów to 948%.

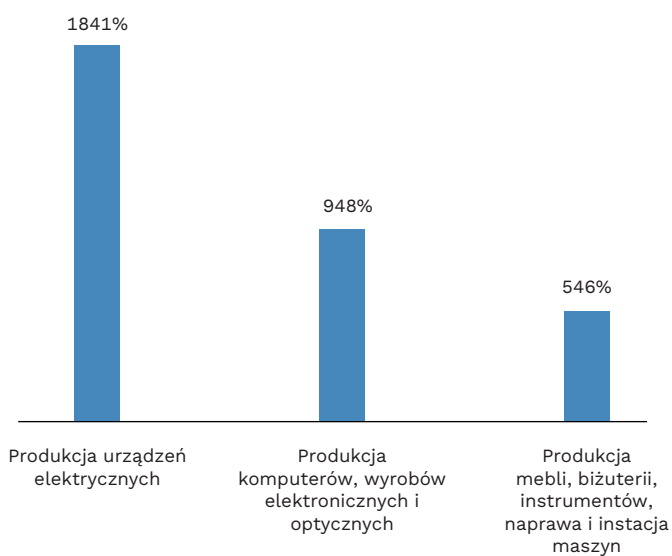
Przemysł EŚW jest wciąż mniej produktywny niż średnia UE, ale zredukował część luki

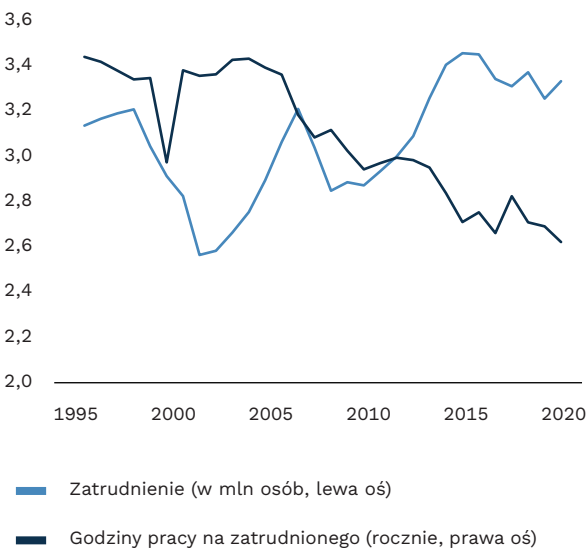
Łączna wartość dodana w przetwórstwie EŚW przedwyżyła wszystkie gospodarki UE poza Niemcami

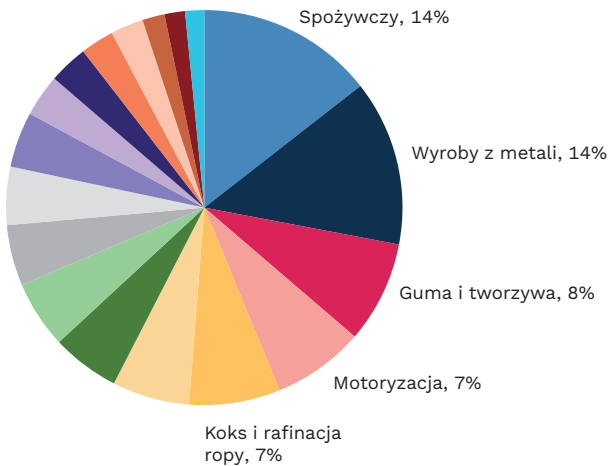
„Konie pociągowe” polskiego przemysłu – wzrost wartości dodanej od 1995 r.

Zatrudnienie w przetwórstwie wzrosło nieznacznie, zmniejszyła się natomiast liczba godzin pracy

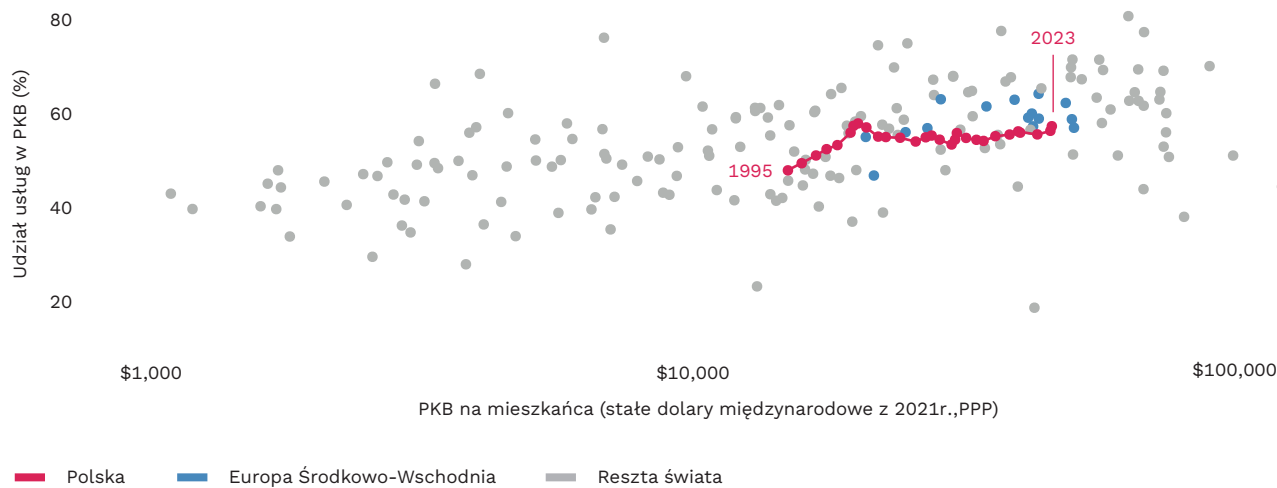
Pięć sektorów odpowiada za prawie połowę wartości polskiego przetwórstwa

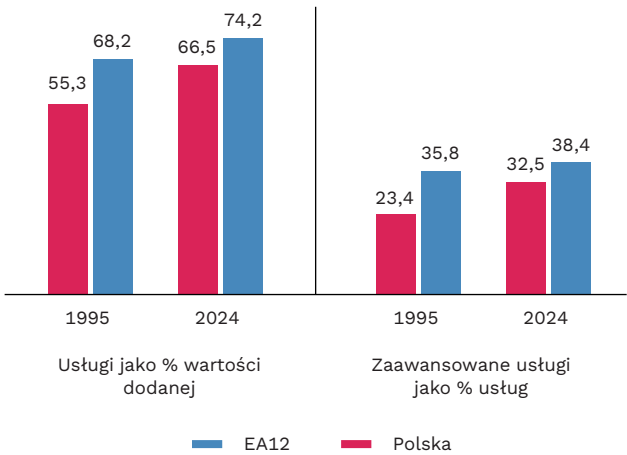
Usługi: w stronę nowoczesnej gospodarki

- **Branże usługowe to nowoczesne działalności o największym wpływie na wzrost gospodarczy Polski.** Część z nich bezpośrednio bazuje na napływie BIZ, inne na fundamencie lokalnej edukacji i krajowej przedsiębiorczości.
- **Sektory usługowe rosną szybciej niż przemysł i rolnictwo.** Ich łączny udział w wartości dodanej Polski wzrósł z 55,3% w 1995 r. do 68,2% w 2024 r.
- **Produktywność i zatrudnienie rosły równolegle.** Zatrudnienie w sektorze usług wzrosło w Polsce o 53% – z 7,2 mln osób do 11,1 mln osób. To te branże odpowiadają za wzrost wskaźnika zatrudnienia i absorbowanie rosnącej aktywności zawodowej Polaków.
- **Jednym z większych sukcesów Polski jest dynamiczny wzrost zatrudnienia w wysokopłatnych usługach, jak działalność profesjonalna, naukowa, techniczna czy informatyka.** Te branże zwiększyły zatrudnienie ponad 4-krotnie i dzisiaj pracuje w nich ponad 1,5 mln osób. Ich udział wciąż jest poniżej średniej dla krajów rozwiniętych.
- **Centra usług biznesowych są przykładem wprężenia Polski w gospodarkę światową.** Obecnie w Polsce funkcjonuje prawie 2200 centrów, które zatrudniają łącznie pół miliona pracowników – z czego co szósty to specjalista zagraniczny.
- Także same **centra usług przechodzą głęboką transformację, od prostych prac do zaawansowanych – ponad 58% zadań ma charakter wiedzochłonny.**

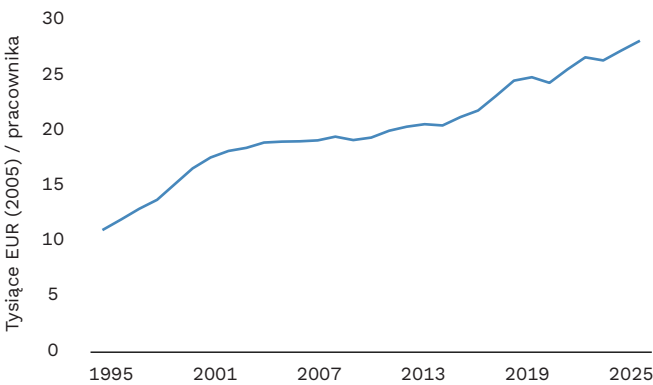
Udział usług w naszym PKB wzrósł do poziomów gospodarek rozwiniętych

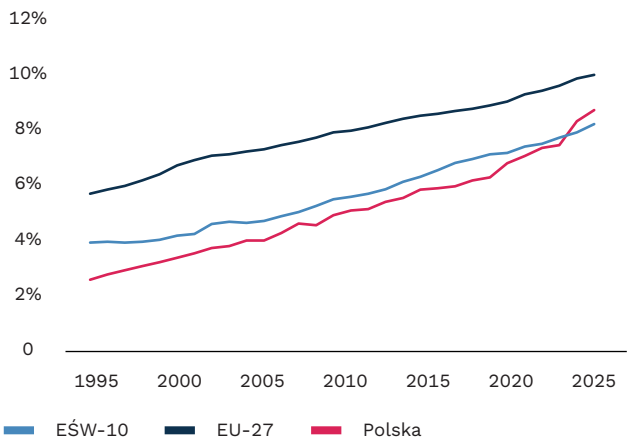
Znaczenie usług w Polsce wzrosło, ale wciąż jest mniejsze niż na zachodzie UE

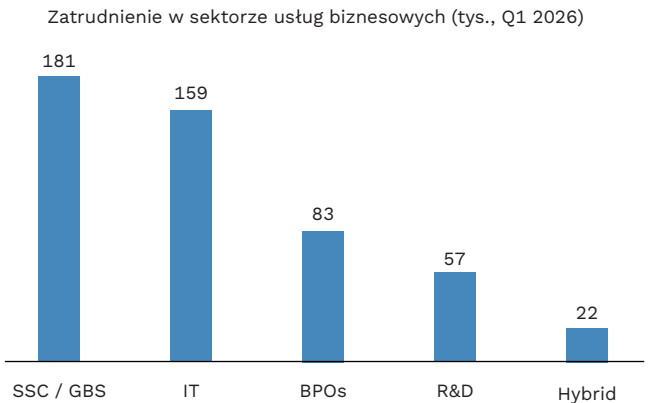
Polak zatrudniony w usługach generuje dziś o ponad 130% więcej wartości dodanej niż 30 lat temu

Zatrudnienie w IT i usługach profesjonalnych wciąż goni Europę Zachodnią

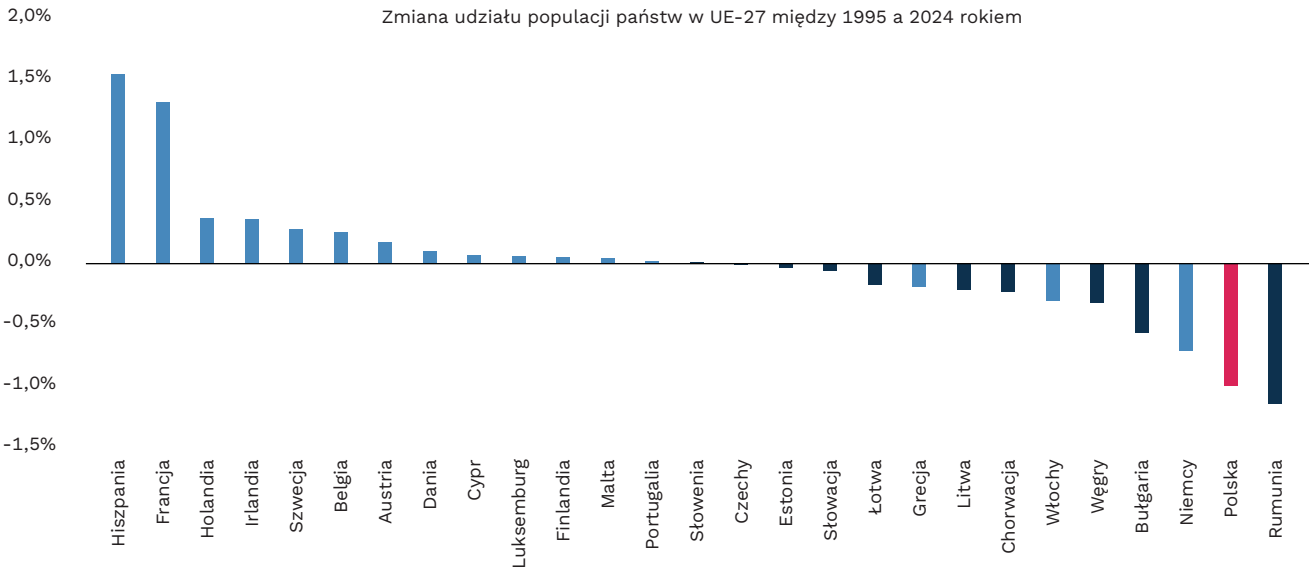
Ponad pół miliona Polaków pracuje dziś w centrach usług biznesowych

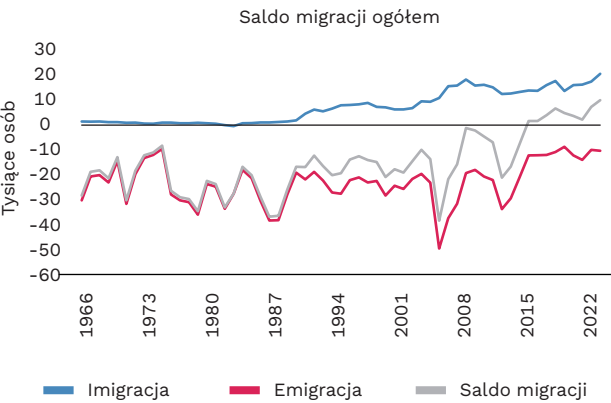
Populacja i migracje: sukces gospodarczy kosztem demografii

- Wraz z gospodarczym sukcesem Polski pojawiła się bolączka państw rozwiniętych: kurcząca się populacja. Trudy transformacji gospodarczej zachęcały także do emigracji, kumulując się z niską dzietnością.
- Polska i region to coraz mniejsza część populacji UE. W latach 1995-2024 populacja EŚW zmalała o 9,8 mln osób (do 100,0 mln). W tym samym czasie pozostałe kraje UE stały się ludniejsze o 34,0 mln.
- Emigracja netto stała się przeszłością. Do 2015 r. Polska notowała systematycznie ujemne saldo migracji, sukces gospodarczy pozwolił odwrócić tę tendencję w powroty do kraju. Powoli zaczęła się zmniejszać również liczba wyjazdów na pobyt czasowy. Liczba Polaków przebywających poza granicami kraju rosła do przełomu lat 2018 i 2019, a potem zaczęła spadać.
- Fundamentalnie większym wyzwaniem pozostaje niska dzietność. Spadek dzietności w Polsce był jednym z głębszych w świecie rozwijającym się, prawdopodobnie także ze względu na pogoń za dobrobytem i wzrostem gospodarczym. Nawet jeżeli negatywne trendy w płodności zaczęłyby się odwracać, to znaczny spadek liczby ludności i tak będzie niemożliwy do uniknięcia w perspektywie kilku dekad, ze względu na mniejszą liczbę osób w wieku rozrodczym.

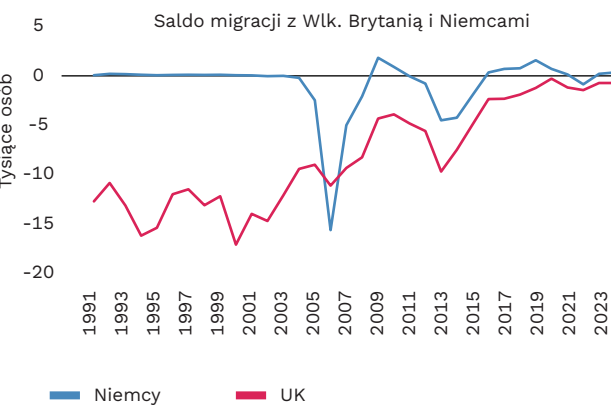
Europę Środkowo-Wschodnią zamieszkuje coraz mniejsza część ludności UE
Zmiana udziału populacji państw w UE-27 między 1995 a 2024 rokiem

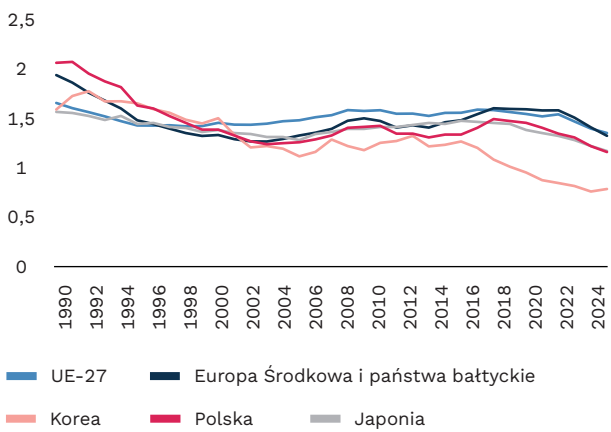
Polska stała się krajem powrotów i imigracji netto

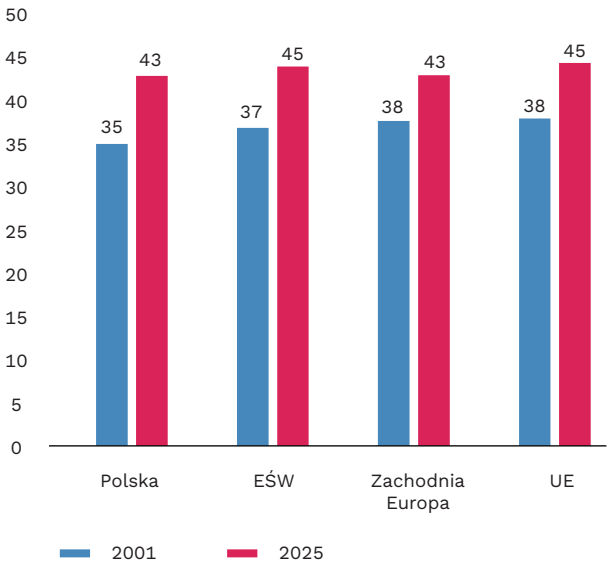
Polska notuje symboliczne powroty tradycyjnych kierunków emigracji

Spadek dzietności dotyczy Polski mocniej niż większości państw (wsp. TFR)

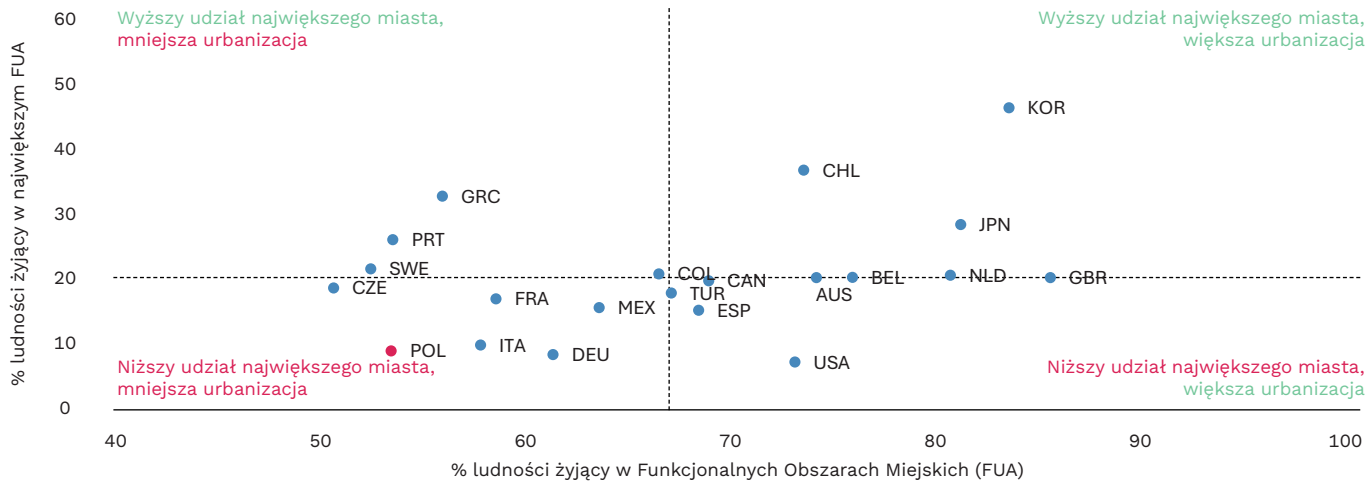
Polskie społeczeństwo wciąż jest młodsze od średniej unijnej (mediana wieku)

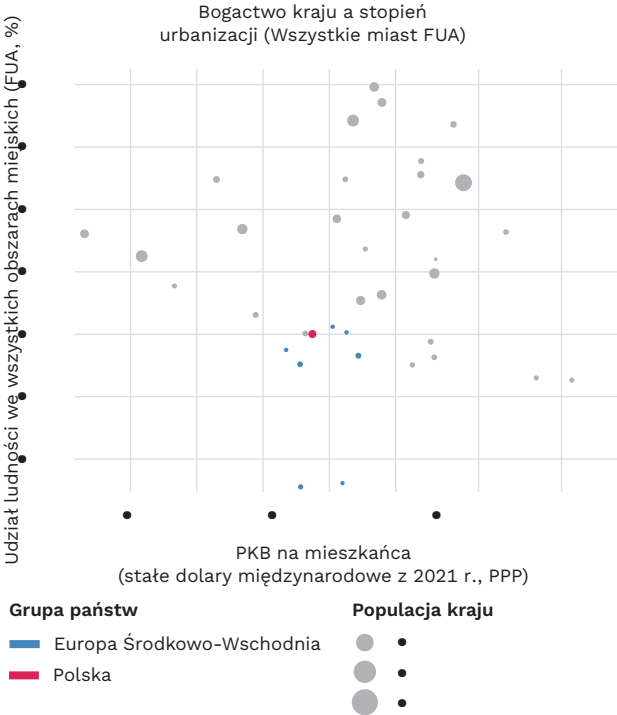
Migracje wewnętrzne: od wsi i miasteczek do miast i metropolii

- **Znaczna część wzrostu gospodarczego w Polsce i w regionie była powiązana z migracjami wewnętrznymi.** Pozwalają one na przynajmniej częściowe zneutralizowanie negatywnych efektów spadającej populacji.
- **Polska to wciąż kraj o ponadprzeciętnie niskim udziale osób mieszkających na obszarach miejskich,** a Warszawa jest najmniejszą metropolią wśród krajów OECD o podobnej liczbie mieszkańców. **Zjawisko to zmienia się stopniowo wraz z urbanizacją.** W latach 2002-2025 liczebność populacji wsi i małych miasteczek spadła o 1,1 mln osób. Z kolei liczba ludności w miastach powyżej 200 tys. mieszkańców wzrosła o 0,7 mln osób.
- **W Polsce zjawisko migracji wewnętrznych jest naturalnie powiązane z rozkładem ośrodków akademickich oraz miejsc pracy.** Najlepsze uniwersytety są zlokalizowane w największych aglomeracjach, a nie miasteczkach akademickich typowych dla niektórych państw Zachodu. W tych samych aglomeracjach powstają także nowoczesne miejsca pracy w usługach dla absolwentów uczelni.
- **Pomimo migracji wzrost zamożności jest zrównoważony regionalnie.** W latach 2000-2023 regionalny PKB na mieszkańca w EUR wzrósł średnio o ok. 300%. **Wzrost ten był niezależny od początkowego poziomu PKB** – polskie metropolie bogacą się w podobnym tempie co biedniejsze regiony.

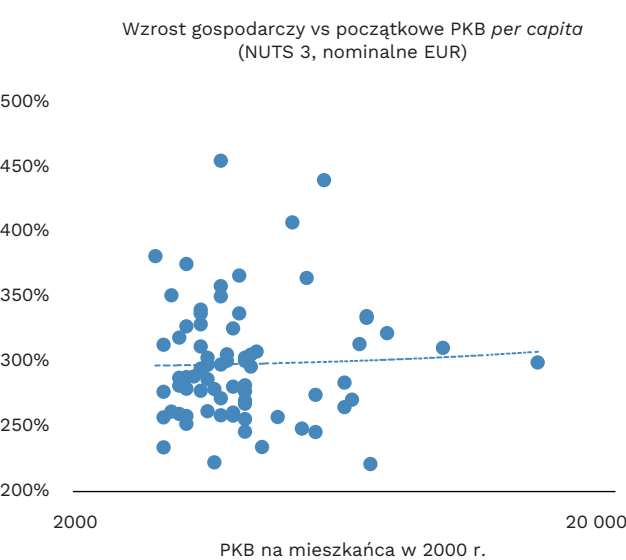
Państwa EŚW pozostają relatywnie słabiej zurbanizowane od średniej OECD

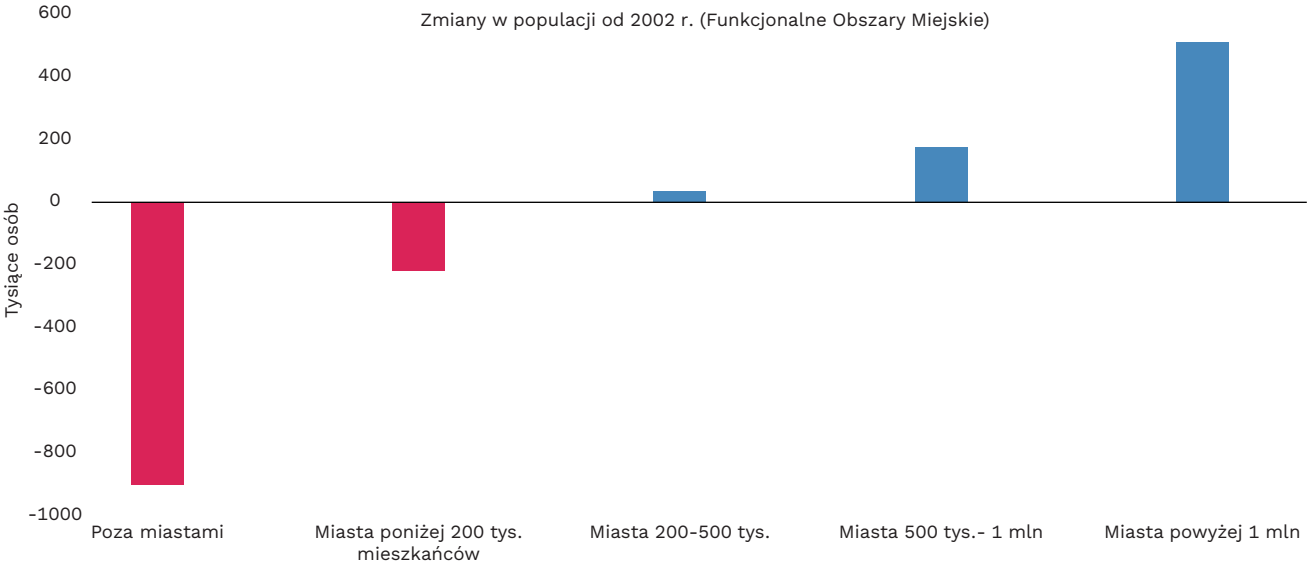
W zamożnych państwach OECD nawet dwukrotnie więcej ludności żyje w funkcjonalnych obszarach miejskich

Wzrost gospodarczy wobec początkowego PKB per capita w Polsce na poziomie powiatów

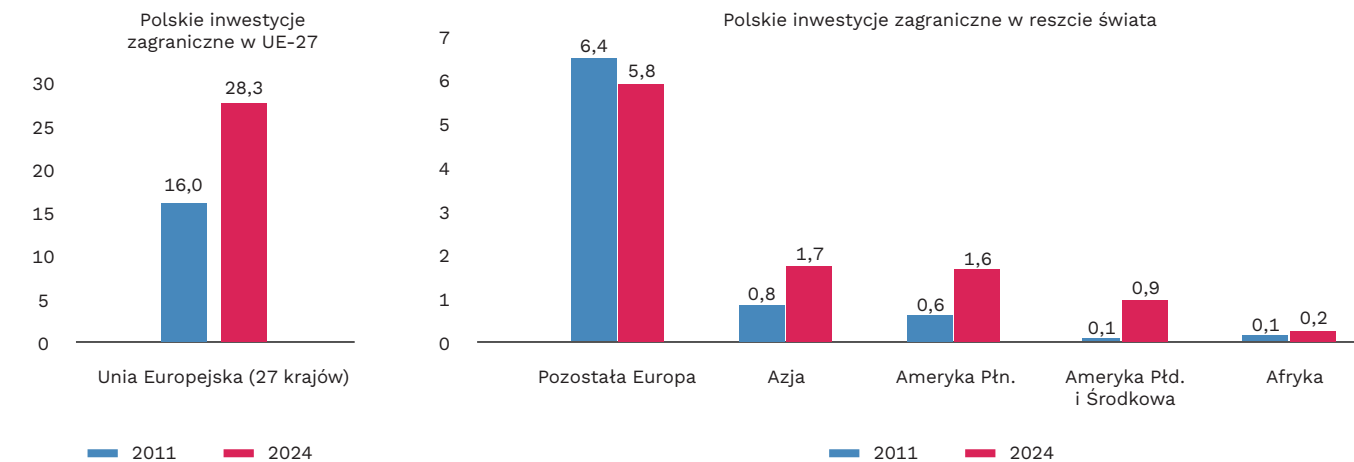
Migracje wewnętrzne w Polsce to naturalny przepływ ludności do miast

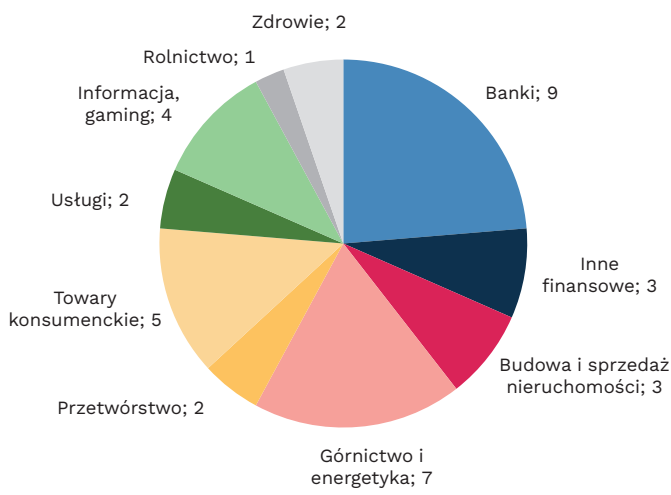
Firmy: rozwój polskich firm i ekspansja krajowego kapitału

- Konwergencja regionu EŚW pozwoliła na zbudowanie rodzimego kapitału i skalowanie firm.** Dzisiaj nacisk przechodzi powoli z napływu BIZ na systematyczną ekspansję międzynarodową polskich podmiotów.
- Na polskiej giełdzie notuje się 38 podmiotów o wartości powyżej 1 mld USD.** Większość z nich to firmy z organiczną ścieżką wzrostu i z całego przekroju sektorów – od tradycyjnej gospodarki po światowej sławy studia gamingowe i fintechy.
- Inwestycje zagraniczne stają się naturalną ścieżką ekspansji.** Jeszcze 30 lat temu polskie firmy były praktycznie nieobecne międzynarodowo. Dziś ponad 2 tys. polskich podmiotów posiada udziały w ponad 5 tys. oddziałów zagranicznych. **Łączna wartość polskich inwestycji bezpośrednich wzrosła o 60% przez 13 lat.** Wartość naszych inwestycji w Rosji spadła o 67%, zwiększyła się natomiast na wszystkich kontynentach nieeuropejskich.
- Polskie aktywa to nie tylko inwestycje bezpośrednie.** Wiele z tych środków to także aktywa rezerwowe, inwestycje portfelowe czy prywatne oszczędności lokowane na zagranicznych rynkach. Łącznie wartość polskich aktywów zainwestowanych międzynarodowo wzrosła do ponad 567 mld EUR, czyli 61% PKB.
- Ta transformacja wyrównuje powoli polski rachunek kapitałowy.** Polska i kraje regionu przestają być mimowolnymi biorcami kapitału. **Pozycja stopniowo przestacza się w zrównoważony bilans dwustronnie głębokich inwestycji.**

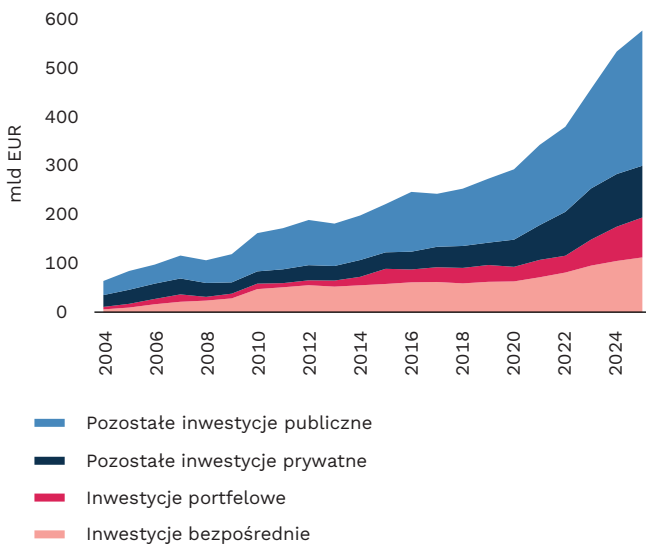
Polskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne są obecne na praktycznie wszystkich kontynentach (stany w mld EUR)

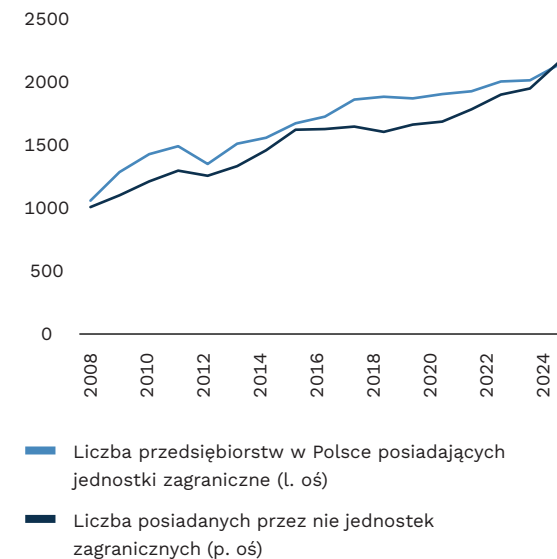
Ponad 38 spółek na polskiej giełdzie przekroczyło 1 mld USD kapitalizacji

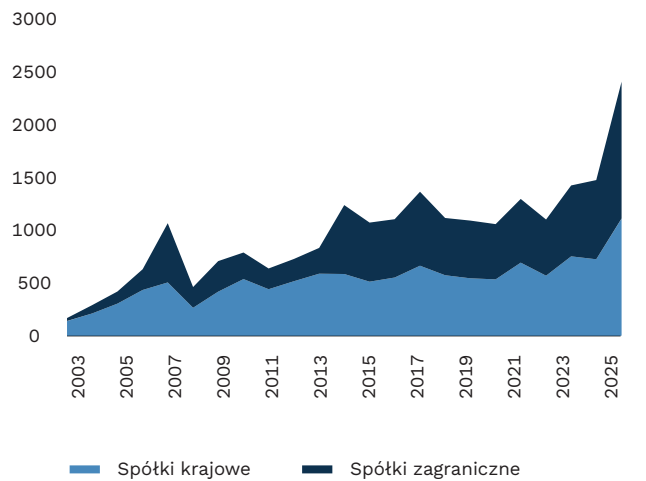
Wartość polskich aktywów zagranicznych wzrosła do prawie 600 mld EUR (bilans płatniczy)

Podwoiła się liczba firm w Polsce posiadających jednostki zagraniczne

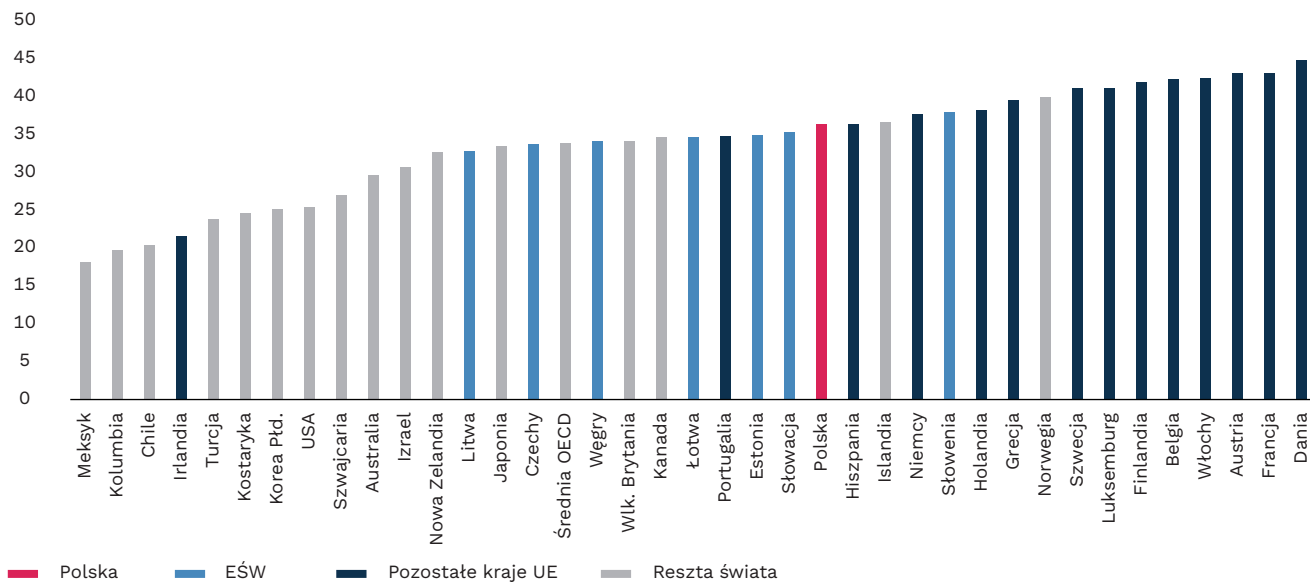
Ostatnie lata to znaczna poprawa wycen na polskiej giełdzie

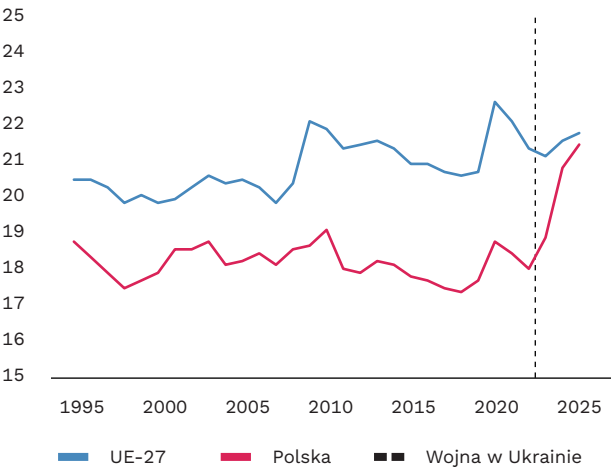
Państwo: wzrost sektora prywatnego bez nadmiernego interwencjonizmu

- **Polska transformacja uwolniła niewykorzystywany potencjał sektora prywatnego. Poprzednie dekady były okresem systematycznej liberalizacji gospodarki.**
- **Polski model gospodarczy cechuje brak nadmiernej interwencji państwa.** Polskie podatki na tle świata są relatywnie wysokie, ale niższe niż w większości państw Europy Zachodniej. Wg OECD łączna wielkość podatków i składek sięgnęła 36,6% w 2024 r.
- **Większa część wydatków w Polsce leży po stronie firm i konsumentów.** Średnio w latach 1995-2025 konsumpcja publiczna stanowiła 18,5% polskiego PKB i była o 2,3 pkt. proc. niższa niż średnio w Unii Europejskiej.
- **Również regulacje produktowe są średnio mniej restrykcyjne niż w większości państw OECD.** Wynik Polski w indeksie PMR, który służy do pomiaru skali zniekształceń rynku powodowanych przez państwo, jest lepszy od 76% pozostałych państw OECD. Z kolei bariery dla ekspansji firm są mniejsze niż w 78% krajów należących do grupy.
- **Liberalizacja i prywatyzacja rynków były jednak długim i bolesnym procesem.** W latach 1990-2012 polskie państwo dokonało przekształceń własnościowych w ponad 7,5 tys. przedsiębiorstw. Większość z nich została sprywatyzowana i funkcjonuje w różnych postaciach do dzisiaj. Prawie 1130 z nich zostało zlikwidowanych.

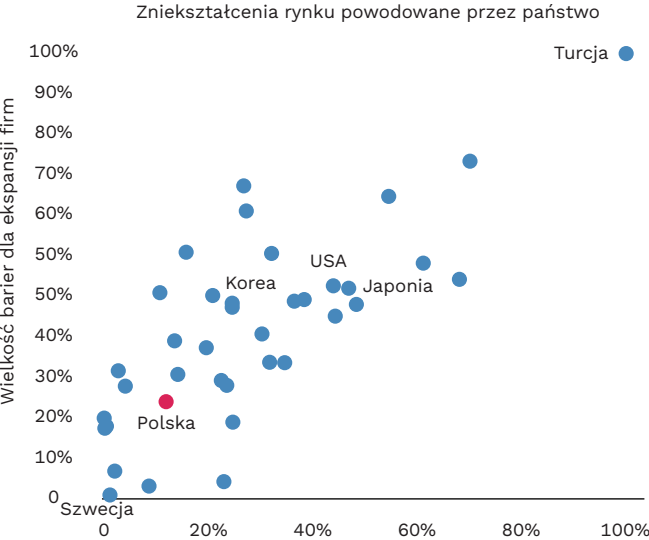
Podatki w Polsce są „europejskie”, ale niższe niż średnio w Europie Zachodniej (podatki jako % PKB)

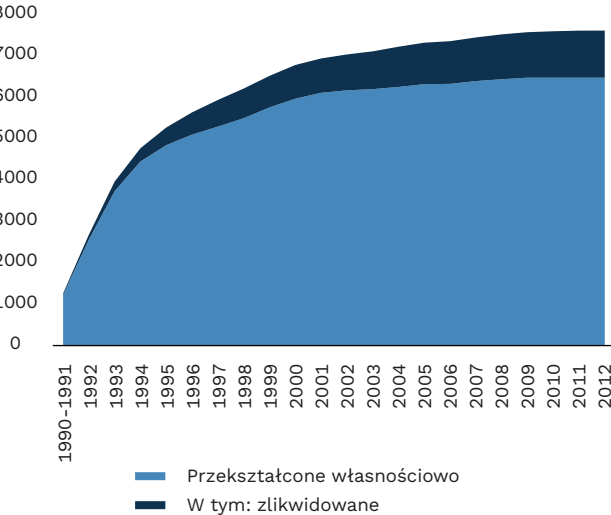
Ponadprzeciętnie duża część polskiego PKB jest wydawana bezpośrednio przez obywateli, rola państwa jest mniejsza, choć różnice się zacierają (konsumpcja publiczna jako % PKB)

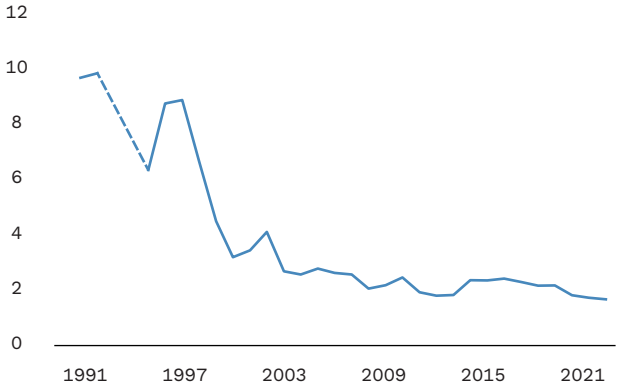
Polska to państwo o prostych regulacjach i bez barier dla ekspansji firm (indeks regulacji PMR w 2023 r. dla państw OECD, znormalizowany)

Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w Polsce trwała ponad dwie dekady (skumulowana liczba przekształceń własnościowych)

Polska włączyła się w handel także przez obniżanie cęt praktycznie do zera (średnia efektywna stawka celna w %)

W przyszłość

Ścieżka wzrostu Polski jeszcze się nie skończyła. Polska stała się zamożna ledwie jedno pokolenie temu. Wysiłek, który włożono w budowę instytucji i reformy, pracowitość, a także otwartość na zmiany i dynamizm gospodarczy stały się akceleratorem wzrostu. To dzięki nim każde kolejne pokolenie może wzrastać w fundamentalnie bogatszym świecie. Polski sukces gospodarczy jeszcze nie jest w pełni wykorzystany ani zakończony, wciąż istnieje dość istotny dystans do „starego, zamożnego świata”.

Sukces gospodarczy Polski, a także szerzej – całego regionu – nie jest rezultatem cudu gospodarczego. To wynik uporu i wytężonej pracy milionów obywateli i obywateli, którzy niestrudzenie dążyli do zapewnienia wolności, bezpieczeństwa i lepszego jutra. Ta droga nie była łatwa, pamięć o transformacji, wraz z bólami, sukcesami i dylematami, jest wciąż żywa i świeża.

Największą wyjątkowością wydaje się aktualność polskiego sukcesu, demokratyczność i otwartość gospodarki. Transformację gospodarczą i cztery dekady nieprzerwanego wzrostu osiągnięto bez nadmiernej kontroli państwa czy agresywnego protekcyjizmu. Nasza opowieść o sukcesie to także najnowsza, najbardziej aktualna oraz najświeższa ze wszystkich udanych opowieści rozwojowych świata.

Polska jest dzisiaj najlepszym przykładem wzrostu. Stąd też niniejsza publikacja nie tylko ilustruje ten sukces, lecz może też służyć za kompas wspierający inne państwa w wytyczaniu własnych ścieżek rozwoju gospodarczego.

Wzrost Polski i regionu Europy Środkowo-Wschodniej nie musi być wyjątkowy – doświadczenia mogą służyć jako lekcje i inspiracje dla reszty świata szukającego drogi do zamożności. W osobnej publikacji przygotowaliśmy empiryczną analizę czynników współwystępujących z szybszym wzrostem gospodarczym w Polsce i całej Unii Europejskiej. Wśród nich wymieniamy m.in.:

- wysoki kapitał ludzki, powszechność i jakość edukacji wyższej;
- dynamiczność gospodarki prywatnej bez nadmiernej roli państwa;
- koncentrację sektorową, w tym względnie duży udział przemysłu;
- otwartość handlową, w tym na znaczny import towarów;
- stabilne finanse publiczne.

Wśród czynników, które mogłyby jeszcze silniej wesprzeć rozwój Polski, ale także mogą być istotne dla innych państw na świecie w ich ścieżkach rozwojowych, są:

- wysoka stopa inwestycji prywatnych oraz rozwinięcie rynku kapitałowego;
- poprawa ładu instytucjonalnego, w tym stabilność cen;
- zwiększanie gęstości zaludnienia i urbanizacja;

Aneks. Uwagi do wykresów

W tym aneksie prezentujemy wszystkie źródła danych oraz uwagi do przedstawionych wykresów. Ponieważ nie zdecydowaliśmy się na numerowanie wykresów w tekście, poniższe opisy zostały uporządkowane w kolejności występowania – od góry do dołu, a następnie od lewej do prawej.

1) Arkusz wstępny

- Dane o PKB na mieszkańca z Banku Światowego od 1990 do 2025 r. Realne PKB PPP na mieszkańca w stałych dolarach międzynarodowych z 2021 r.
- Dane o bezrobociu rejestrowanym z Banku Danych Lokalnych GUS. Dane na poziomie powiatów w 2004 r. oraz 2025 r.
- Dane o oczekiwanym trwaniu życia z Banku Światowego. Oczekiwana długość życia w latach w momencie urodzin.
- Dane o odsetku Polaków zagrożonych ubóstwem z ankiety EU-SILC Eurostatu. Na wykresie odsetek osób, których dochód ekwiwalentny jest niższy niż 60% mediany tego dochodu. Brakujące dane za lata 2002-2004 interpolowane liniowo.

2) Arkusz „Konwergencja: szybki wzrost realnego PKB”

- Średnioroczne tempa wzrostu w latach 1995-2025. Dane o PKB z Banku Światowego w stałych dolarach PPP. Dane o populacji i podaży pracy z rachunków narodowych Eurostatu. Implikowane tempo domykania luki to implikowany okres półtrwania beta-konwergencji relatywnie do Niemiec.
- Dane Banku Światowego. Realne PKB PPP na mieszkańca w stałych dolarach międzynarodowych.
- Dane Banku Światowego za lata 1990-2025. Realne PKB PPP na mieszkańca w stałych dolarach międzynarodowych.
- Dane Penn World Tables od 1970 r. do 2023 r. PKB *per capita* wyliczone na podstawie realnego PKB w bieżących PPP od strony wydatkowej. Seria nieważona populacją to udział państw o PKB *per capita* niższym niż w Polsce. Seria ważona populacją to udział ludności żyjącej w państwach o średnio niższym PKB *per capita*. Dane Penn World Tables dotyczą ponad 98% ludności świata.

3) Arkusz „Ceny i waluty: upodobnienie wraz z PKB”

- Dane Eurostatu o relatywnym poziomie cen i PKB w UE za lata 1995–2025. Dane o cenach przy wykorzystaniu cen spożycia indywidualnego skorygowanego (AIC) na podstawie COICOP 2018, natomiast wolumen PKB na mieszkańca w PPS. Obydwie serie odniesione do średniej UE-27 w danym roku.
- Dane BIS o kursie realnym i szerokim kursie PLN pobrane z Fred St. Louis. Indeks 2020 = 100.
- Dane Eurostatu o wynagrodzeniach w nominalnych euro na godzinę pracy w latach 1995–2025.
- Dane Banku Światowego za lata 1990–2025 na podstawie danych o PKB w stałych dolarach międzynarodowych PPP oraz bieżącym dolarze amerykańskim. Dodatkowa luka w kursie walutowym wyliczona jako różnica pomiędzy obydwoimi miarami.
- Dane Eurostatu za 1999 r. na podstawie COICOP 1999, natomiast 2025 r. wg COICOP 2018. Dwie miary ze względu na zmianę metodologiczną. Obydwa poziomy cen jako proc. średniej UE-27.

4) Arkusz „Rynek pracy: region wysokiej aktywności zawodowej”

- Dane Eurostatu o bezrobociu wg LFS jako proc. populacji aktywnej zawodowo w wieku 15–74 lat. Na przełomie lat 2008 i 2009 następuje zmiana metodologiczna. W pierwszych trzech latach dane dla Francji uzupełnione na podstawie danych dot. Francji kontynentalnej.
- Dane o odsetku pracujących oraz liczbie godzin pracy na podstawie rachunków narodowych z Eurostatu, w tym dane o populacji. Dla średniej liczby godzin pracy w tygodniu przyjęto uproszczenie, że każdy rok ma 52 tygodnie.
- Dane o wskaźnikach zatrudnienia wg grup wiekowych z Eurostatu wg LFS jako proc. populacji. Na przełomie lat 2008 i 2009 następuje zmiana metodologiczna.
- Dane o średnich płacach w województwach z rachunków narodowych Eurostatu w latach 2000–2023. Wynagrodzenia w EUR za godzinę pracy relatywnie do średniej UE-27. Bez Warszawy, ze względu na brak porównywalności – to jedyna polska metropolia wydzielona na poziomie NUTS2.

5) Arkusz „Edukacja: kluczowa rola kapitału ludzkiego”

- Kapitał ludzki w Polsce na przestrzeni lat i w przekroju krajów na podstawie danych Banku Światowego oraz Penn World Tables. Dane o realnym PKB na mieszkańca w stałym PPP i dolarach międzynarodowych z 2021 r. z Banku Światowego. Na indeks kapitału ludzkiego „hc” z Penn World Tables składają się liczba lat nauki oraz zwrot z edukacji. Dla Polski ewolucja wskaźników na przestrzeni lat, dla reszty świata przekrój w 2023 r.
- Dane Eurostatu o udziale osób z wyższym wykształceniem w gospodarstwach domowych. Każda seria policzona jako różnica pomiędzy wynikiem dla Polski a analogiczną wartością dla UE-27.

- Dane Eurostatu o absolwentach studiów wyższych w 2024 r. Kierunki medyczne i związane ze zdrowiem należą do kategorii „Health and welfare”.
- Liczba osób w wieku studenckim przypadających na jeden uniwersytet, obliczona na podstawie danych Eurostatu oraz ETER. Liczba uniwersytetów z bazy ETER. Populacja w wieku studenckim zdefiniowana jako osoby w wieku 18–30 lat wg Eurostatu.
- Dane OECD – średnia z trzech kategorii: czytanie, pisanie i nauki przyrodnicze. Średnia OECD dla stałej grupy 23 państw. Na wykresie zaznaczono przedziały ufności na poziomie 95% dla średniego wyniku obliczone uproszczoną metodą, tj. przy założeniu zerowej kowariancji pomiędzy wynikami w kategoriach. Faktyczne błędy standardowe są wyższe, niemniej Polska i tak uzyskuje w nich statystycznie istotnie wyższe wyniki.

6) Arkusz „Badania i nauka: skuteczne naśladownictwo”

- Wydatki na B+R w Polsce na przestrzeni lat i w przekroju krajów na podstawie danych Banku Światowego. Dane o realnym PKB na mieszkańca w stałym PPP i dolarach międzynarodowych z 2021 r. z Banku Światowego. Dla Polski ewolucja wskaźników na przestrzeni lat, dla reszty świata przekrój w 2023 r.
- Dane o wydatkach na B+R w EŚW-11 z Eurostatu za 2024 r. w mld bieżących EUR.
- Dane o podziale wydatków na B+R między prywatne a publiczne na podstawie danych Eurostatu.
- Dane o zasobach ludzkich dla nauki z Eurostatu. Całość wyliczona na podstawie kategorii HRST, HRSTE, HRSTO oraz HRSTC.
- Dane o pozycji uniwersytetów z rankingu szanghajskiego, natomiast realne PKB na mieszkańca z Banku Światowego w stałym PPP oraz USD międzynarodowych z 2021 r. Obydwie serie zestawione za 2024 r.

7) Arkusz: „Inwestycje zagraniczne: instrument włączania w światową gospodarkę”

- Dane o napływie BIZ jako % PKB z Banku Światowego. Dla EŚW-9 wyliczono średnią arytmetyczną. Pominięcie Węgier wynika ze skrajnie wrażliwych danych (np. w jednym roku napływ BIZ przekracza 100% PKB, a w kolejnym roku następuje porównywalny spadek).
- Dane o udziale Polski w napływie BIZ, ludności oraz PKB regionu EŚW (bez Węgier) wyliczone jako średnia w latach 2004–2025. Wszystkie dane z Eurostatu. Napływ BIZ wg bilansu płatniczego, a PKB wyliczone w nominalnych EUR. Pominięcie Węgier z analogicznego powodu jak w punkcie wyżej.
- Dane o napływie BIZ jako proc. inwestycji brutto wyliczone na podstawie danych Eurostatu. BIZ z bilansu płatniczego, inwestycje – z rachunków narodowych.
- Dane o dekompozycji BIZ na akcje, reinwestycje zysków oraz instrumenty dłużne na podstawie danych NBP. 12-miesięcza średnia ruchoma.
- Dane o pozycji inwestycyjnej netto w Polsce i EŚW-11 z Eurostatu.

8) Arkusz: „Handel międzynarodowy: systematyczna poprawa technologiczna”

- Indeks dywersyfikacji eksportu towarów Herfindahla-Hirschmanna na podstawie wyliczeń UNCTAD za 2025 r. Na potrzeby wykresu odwracamy skalę – wartość 0 oznacza najmniej zdywersyfikowany eksport, a 1 – najbardziej.
- Miary handlu jako % PKB z danych Banku Światowego. Całość handlu, tj. towary oraz usługi, import oraz eksport, w relacji do PKB. Wykorzystano najnowsze dostępne dane – za rok 2025 lub 2024.
- Na wykresie przedstawiono procent miejsc pracy związanych z popytem zagranicznym na podstawie najnowszej bazy danych OECD TIM. Z kolei udział towarów wysokiej technologii w polskim eksporcie obliczono jako sumę udziałów następujących kategorii: „Aerospace”, „Computers-office machines”, „Electronics-telecommunications”, „Pharmacy”, „Scientific instruments”, „Electrical machinery”, „Chemistry”, „Non-electrical machinery”, „Armament”.
- Eksport zaawansowanych usług na podstawie danych NBP o międzynarodowym handlu usługami. Własny wybór zaawansowanych sektorów.
- Zmiany w eksporcie usług na podstawie danych NBP o międzynarodowym handlu usługami.

9) Arkusz „Rolnictwo: systematyczny spadek znaczenia”

- Udział rolnictwa w wartości dodanej wyliczony na podstawie sektorowych rachunków narodowych Eurostatu. Dane dla całej sekcji A, tj. rolnictwa, leśnictwa oraz rybołówstwa.
- Dane o parku maszynowym oraz średniej wielkości gospodarstwa rolnego pochodzą ze spisów rolnych GUS.
- Dane o wartości dodanej rolnictwa oraz przetwórstwa żywności z sektorowych rachunków narodowych Eurostatu, wyrażone w stałych euro z 2005 r. Produktowność na osobę zatrudnioną obliczono dzieląc wartość dodaną przez liczbę zatrudnionych według rachunków narodowych Eurostatu.

10) Arkusz „Przetwórstwo: w stronę hi-tech”

- Luka w wartości dodanej przetwórstwa na zatrudnionego na podstawie danych Eurostatu o sektorowych rachunkach narodowych za lata 1995-2024 o wartości dodanej oraz zatrudnieniu w sektorze przetwórstwa przemysłowego. Wartość dodana w cenach stałych z 2015 r., natomiast zatrudnienie w liczbie osób niezależnie od formy zatrudnienia.
- Udział EŚW-11 oraz państw w wartości dodanej przetwórstwa Unii Europejskiej na podstawie danych Eurostatu o sektorowych rachunkach narodowych za lata 1995-2024 w bieżących EUR.
- Wzrost wartości dodanej „koni pociągowych” polskiego przetwórstwa na podstawie danych Eurostatu o sektorowych rachunkach narodowych w stałych euro.
- Dane o zatrudnieniu i rocznej liczbie godzin pracy w przetwórstwie na podstawie rachunków narodowych Eurostatu dla całości pracujących.

- Wykres przedstawiający udział poszczególnych sekcji w polskim przetwórstwie na podstawie danych Eurostatu za 2022 rok w bieżących euro – ostatnie pełne dane. Sekcja przetwórstwa koksu i rafinacji ropy miała w tym roku ponadprzeciętnie wysokie udziały.

11) Arkusz „Usługi: w stronę nowoczesnej gospodarki”

- Udział usług w PKB w Polsce na przestrzeni lat i w przekroju krajów na podstawie danych Banku Światowego. Dane o realnym PKB na mieszkańca w stałym PPP i dolarach międzynarodowych z 2021 r. z Banku Światowego. Dla Polski ewolucja wskaźników na przestrzeni lat. Dla reszty świata przekrój w 2023 r.
- Udziały usług oraz zaawansowanych usług w wartości dodanej, obliczone na podstawie rachunków narodowych Eurostatu w bieżących euro. Zaawansowane usługi zdefiniowane jako sekcje J, K, L i M wg NACE Rev. 2.
- Produktowność w usługach na podstawie rachunków narodowych, w tym dane o zatrudnieniu niezależnie od jego formy. Wartość dodana w stałych EUR.
- Udział osób pracujących w zaawansowanych usługach w ogólnej liczbie pracujących według Eurostatu. Zaawansowane usługi zdefiniowane jako sekcje J, K, L i M wg NACE Rev. 2.
- Zatrudnienie w sektorze usług biznesowych na podstawie opracowania ABSL *Sektor usług biznesowych w Polsce. 2026.*

12) Arkusz „Populacja i migracje: sukces gospodarczy kosztem demografii”

- Zmiana udziału państw w ludności UE-27 na podstawie danych Eurostatu.
- Dane o saldzie migracji ogółem, a także z Wielką Brytanią oraz Niemcami na podstawie danych GUS z publikacji *Główne kierunki emigracji i imigracji na pobyt stały w latach 1966-2025.*
- Dane o współczynniku TFR z Banku Światowego.
- Dane o medianie wieku na podstawie Eurostatu. Wartość dla Europy Zachodniej obliczono jako średnią arytmetyczną median wieku dla: Belgii, Danii, Niemiec, Irlandii, Hiszpanii, Francji, Włoch, Luksemburga, Holandii, Austrii, Portugalii, Finlandii i Szwecji.

13) Arkusz „Migracje wewnętrzne: od wsi i miasteczek do miast i metropolii”

- Dane o udziale ludności żyjącej w funkcjonalnych obszarach miejskich (FUAs) na podstawie Atlasu Regionów i Miast OECD. OECD podaje dwie różne definicje FUAs – tu wykorzystano definicję opartą na siatce (eFUAs).
- Dane o zależności między poziomem urbanizacji a PKB na mieszkańca na podstawie połączenia powyższych danych OECD z danymi Banku Światowego o PKB w stałym PPP i dolarach międzynarodowych z 2021 r.
- Regionalny wzrost gospodarczy na podstawie danych Eurostatu o PKB na mieszkańca na poziomie NUTS3.

- Zmiany w populacji w obszarach miejskich na podstawie Atlasu Regionów i Miast OECD z wykorzystaniem bardziej precyzyjnej definicji FUA przyjętej przez OECD.

14) Arkusz „Firmy: rozwój polskich firm i ekspansja kapitału krajowego”

- Dane o polskich bezpośrednich inwestycjach zagranicznych na podstawie danych NBP o inwestycjach w oparciu o zasadę rozszerzonej kierunkowości.
- Dane o kapitalizacji spółek na polskiej giełdzie na podstawie serii publikacji GPW *Roczniki giełdowe*.
- Dane o polskich aktywach zainwestowanych międzynarodowo na podstawie danych NBP o międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto. Jako publiczne klasyfikujemy aktywa rezerwowe NBP oraz pozostałe należności przypisane do sektora publicznego (np. rządowe, NBP).
- Liczba firm posiadających jednostki zagraniczne na podstawie serii publikacji GUS *Działalność przedsiębiorstw posiadających jednostki zagraniczne*.

15) Arkusz „Państwo: wzrost sektora prywatnego bez nadmiernego interwencjonizmu”

- Dane o wielkości podatków do PKB na podstawie danych OECD z *Revenue Statistics 2025*. Dla większości państw dane za 2024 r., w przypadku braku dostępności wykorzystano rok wcześniejszy. Podatki zdefiniowane jako całość zobowiązań publicznych, tj. wliczono składki społeczne.
- Dane o udziale konsumpcji publicznej w PKB na podstawie rachunków narodowych Eurostatu.
- Dane o indeksie PMR na podstawie danych OECD za 2023 r. W każdej z dwóch głównych kategorii indeksu znormalizowaliśmy liczby do skali 0-100%, gdzie granice są wyznaczone przez skrajne wielkości indeksu obserwowane w państwach OECD.
- Dane o przekształceniach własnościowych firm w Polsce na podstawie publikacji GUS *Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych* za lata 2011 i 2012.
- Wielkość efektywnych stawek celnych na podstawie danych Banku Światowego.

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energia, gospodarka światowa, gospodarka cyfrowa, ekonomia behawioralna oraz procesy społeczne.